

[Sigsgaard.]

ministeren, men andre, der måske kunne have interesse i at kende disse tal, har jo ikke de samme muligheder.

Jeg forstår, at de oplysninger, jeg her har bedt om, ikke engang foreligger for finansudvalget, og at efterretningstjenesten derfor er unddraget politisk kontrol, det vil sige, at den næsten er en stat i staten, og at folketinget i denne sag er delvis umyndiggjort. Virksomhedens antidemokratiske karakter gør forholdet særlig uheldigt. Derfor vil jeg spørge, om ministeren vil sørge for, at udgifterne til efterretningstjenesten og deres fordeling vil komme til klart at fremgå af de kommende finanslove. Her er jo i øvrigt et område, hvor der efter manges mening uden skade kunne spares. Det kan undre, at i hvert fald de radikale ikke har forlangt sådanne besparelser. Det er jo ikke sikkert, at ministeren har været opmærksom på disse muligheder, men nu er han måske blevet det på grund af spørgsmålet, og derfor vil jeg spørge, om han agter at gennemføre besparelser på området?

Justitsministeren (Thestrup): Jeg må sige til hr. Sigsgaard, at ikke blot er efterretningstjenesten ikke en stat i staten, det er tværtimod en enkelt lille afdeling af politiet, sådan at det er en ganske overordentlig vanskelig sag at udskille, hvor meget efterretningstjenesten som sådan koster. Jeg vil næsten tro, det faktisk er umuligt, uden man skal til at lave fuldstændig om på det, og jeg tør derfor ikke give noget løfte om, at det skal være muligt nøje at kunne se, hvor meget efterretningstjenesten kommer til at koste i de kommende år.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Den næste sag på dagsordenen var:

Spørgsmål om fremme af forespørgsel til statsministeren af Kai Moltke.

(Forespørgslen findes i tidenden sp. 927).

Formanden: Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg tingets samtykke dertil som givet. (Ophold).

Det er givet.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om almindelig omsætningsafgift.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 60) findes i tidenden sp. 803, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 13).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Formanden: Sammen med denne sag foretages de fire følgende sager på dagsordenen, nemlig:

Anden behandling af forslag til lov om beregning af almindelig omsætningsafgift af parfumer, toiletmidler m. v.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 61) findes i tidenden sp. 804, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 13).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om tobaksafgifter.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 62) findes i tidenden sp. 804, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 13).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om afgift af spiritus, vin og øl.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 63) findes i tidenden sp. 804, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 13).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om midlertidigt tillæg til folke-, invalide- og enkepensionister samt om midlertidig forhøjelse af grænsen for hjælp til underhold.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 59) findes i tidenden sp. 804, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 13).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagenes paragraffer, ændringsforslaget og spørgsmålet om lovforslagenes overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Per Hækkerup: Ja, vi har jo nu drøftet de fem lovforslag i udvalget, og udvalget har afgivet en betænkning, som jeg ikke skal gentage her ved anden behandling.

Jeg vil gerne have lov til at knytte nogle enkelte bemærkninger til i hvert fald et par af lovforslagene.

Det første lovforslag, om forhøjelsen af merværdiafgiften fra 10 til 12½ pct., kan jeg med det samme meddele at mit parti ikke kan medvirke til. Jeg skal i de afsluttende bemærkninger give nogle almindelige kommentarer til dette spørgsmål.

Vi har under udvalgsbehandlingen drøftet en række enkeltproblemer. Det fremgår af betænkningen, at vi bl. a. har drøftet spørgsmålet om en hensyntagen til turisterne, på samme måde som man gjorde det, da i sin tid merværdiafgiften blev indført. Vi er fra mit partis side tilfreds med det tilsagn, vi har fået fra finansministeren om, at der på linje med, hvad der skete, da momsens i sin tid blev indført, også her tages dette hensyn til de turister, som har foretaget forudbestillinger.

Vi har noteret os de bemærkninger, der er faldet vedrørende kommunerne, som under visse omstændigheder kan blive merværdiafgiftspligtige, uden at det kan siges at være særlig rimeligt. Vi har i udvalget taget til efterretning, at spørgsmålet om kommunernes afgiftsmæssige stilling er optaget til overvejelse i finansministeriet, og vi vil fra mit partis side med interesse følge den behandling, sagen får i finansministeriet. Vi håber, at det ikke vil tage alt for lang tid, før den finder sin afklaring.

Tilsvarende gælder med hensyn til det mere generelle spørgsmål om udlejning af hotelværelser. Også her er vi tilfredse med, at dette spørgsmål tages op til snarlig overvejelse. Vi venter så, at der kommer en afklaring af spørgsmålet, som efter vor opfattelse må siges at være temmelig kompliceret. Jeg er ikke på forhånd sikker på, at vi kan finde en løsning som ønsket af Centralforeningen af Hotelværter og Restaura-

torer, men vi vil også på dette felt med interesse afvente, hvad regeringen kan finde frem til.

Vi har i udvalget drøftet det ønske, der har været hos os, siden vi gennemførte merværdiafgiften, om at få en virkelig tilbunds-gående undersøgelse af hele punktafgifts-området. Det er, siges det, udvalgets opfattelse, at der er et udtalt behov for en fremskyndelse af en sådan gennemgang af området, og vi forventer, at finansministeriet vil gå i gang med eller — for man er jo gået i gang med det forberedende arbejde — vil fortsætte dette arbejde, således at vi kan få lovforslag forelagt her i tinget med henblik på at få rettet, hvad der måtte være af indbyrdes skævheder i den måde, hvorpå punktafgifterne hviler på de forskellige varegrupper.

Jeg vil også gerne i den forbindelse nævne, at vi kan være enige i den afgørelse, der, har jeg forstået, er truffet, eller rettere vil blive truffet, i monopolrådet med hensyn til chokolade- og sukkervarebranchens særlige problemer. Ja, særlige problemer er det for så vidt ikke, fordi der jo er andre brancher, der har tilsvarende problemer, men vi finder, det er rimeligt, at man, når der foretages en sådan, skal vi sige lidt skæv afgiftsforhøjelse, som kan give sig udslag i lidt ejendommelige krone- og ørebeløb for de enkelte varer, prøver på at foretage en rimelig afrunding, og vi går ud fra, at bemærkningen om, at avancerne gennemsnitligt kan holdes uændrede, vil blive fastholdt af monopolrådet.

Jeg vil derimod gerne sige, at vi kan ikke medvirke til det ændringsforslag, der er stillet til lovforslaget om almindelig omsætningsafgift. Dette ændringsforslag sigter jo på, at forhøjelsen af merværdiafgiften på mejeriprodukter skal få lov til at slå igennem i hjemmemarkedspriserne. Vi gjorde jo i sin tid, da merværdiafgiften blev gennemført, en undtagelse for mejeriprodukternes vedkommende, således at momsens ikke fik lov til at slå igennem i varepriserne på dette område, og jeg må erkende, at det forekommer mig at være lidt af en runddans, regeringen har præsteret med hensyn til dette spørgsmål om hjemmemarkedspriserne på landbrugsvarer.

Da vi fik den første bebudelse fra regeringen om, hvad man ville gøre, måtte vi få indtrykket af, at man her ville foretage en

[Per Hækkerup.]

ekstraordinær indsats for at få nedsat priserne på hjemmemarkedsprodukterne, for afsætningen på det danske marked af de varer, der er inde under hjemmemarkedsordningerne. Det viste sig på et lidt senere tidspunkt, at regeringen, åbenbart efter forhandling med landbrugets organisationer, måtte opgive tanken om at gennemføre en nedsættelse af priserne på landbrugsvarer på hjemmemarkedet, og vi fik så en forklaring om, at det, man nu ville, var at søge en ordning gennemført, hvorved man ville forhindre de stigninger i priserne, som man måtte regne med ellers skulle gennemføres engang i løbet af sommeren — jeg må forstå ved en tilskudsordning. Og nu får vi så her, om jeg så må sige, et tredje standpunkt til tingene, idet man foreslår en forhøjelse af merværdiomsen og altså finder det rimeligt, at denne forhøjelse får lov til at slå igennem i hjemmemarkedspriserne på mejeriprodukter.

Det forekommer mig som sagt at være noget af en runddans, regeringen her har foretaget, og den eneste forklaring, jeg kan se på, at denne runddans er foretaget, må være den modvilje, der har været i landbrugsorganisationerne imod den af regeringen oprindelig foreslåede politik, og når man nu går til det skridt at lade merværdiomsforhøjelsen slå igennem i mejerisektoren i varepriserne, som forbrugerne skal betale, må det formentlig hænge sammen med, at momsforhøjelsen ikke indgår i pristallet. Hvis momsforhøjelsen var indgået i pristallet, ville regeringen formentlig have fulgt den samme fremgangsmåde, som den tidligere regering i sin tid gjorde. Så sådan særlig hensynsfuld over for forbrugerne mener jeg ikke man kan sige regeringen har været i behandlingen af denne sag.

Om det næste lovforslag, om parfume, toiletmidler osv., vil jeg meddele, at da det er en følgelovgivning af stigningen i merværdiomsen, kan vi heller ikke medvirke hertil. Det samme gælder lovforslaget om forhøjelsen af tobaksafgifterne.

Derimod kan vi gå ind for nedsættelsen af restaurationsafgiften, som jo gennemføres, fordi vi alle sammen i dette ting — sådan har jeg da forstået det — er tilhængere af, at denne restaurationsafgift efterhånden afvikles. Hvis man nu bibeholdt restaurations-

afgiften, samtidig med at også dette erhverv skulle have forhøjelsen af merværdiafgiften, ville det jo blive en ekstrabelastning for et erhvervsområde, som vi erkender har behov for at få en lettelse af sine afgifter. Vi kan derfor ud fra vort almindelige ønske om at medvirke til en reduktion af restaurationsafgiften gå ind for dette lovforslag.

Og så er der endelig forslaget om tillæg til folke-, invalide- og enkepensionisterne. Også her kan jeg sige, at vi kan tiltræde forslaget. Vi havde under første behandling af forslaget visse bemærkninger til det; vi var ikke helt sikre på, at man havde ramt den rigtige kompensation. Vi har under udvalgsarbejdet fået forklaringer, som har overbevist os om, at det er en rimelig og fornuftig kompensation, der gives denne befolkningsgruppe for forhøjelsen af merværdiomsen med de 2½ pct., og vi kan derfor tiltræde forslaget.

Men jeg vil gerne sige, at dette er jo kun en del af den kompensation, som bør gives til de laveste indtægtsgrupper som følge af forhøjelsen af moms. Der er andre grupper, som ikke er dækket. Vi behandler nogle af disse problemer i udvalget, der behandler forslaget til udskrivningslov, og vi er dér enige med regeringen i forslaget om at forhøje børnetilskuddene. Vi finder, at det er et rimeligt niveau, disse tilskud kommer op på, men vi er noget forundrede over, at man ikke har villet forhøje det særlige børnetilskud til enligstillede forsørgere, og vi har derfor også i udvalgets møde i dag stillet et ændringsforslag, der tager sigte på at forhøje dette særlige børnetilskud.

På tilsvarende måde gælder det, at vi under udvalgsarbejdet har fået oplyst, at man i et andet udvalg, der behandler den offentlige sygeforsikring, har fået et forslag om at forhøje sygedagpengene med 1 kr. om dagen i tilfælde af sygdom, der har en længere varighed end 3 uger og derover. Vi kan ikke rigtig se begrundelsen for, at man begrænser forhøjelsen af sygedagpengene til sygdom af over 3 ugers varighed. De samme motiver, som må begrunde, at man forhøjer for de mere langvarigt syge, må dog gøre sig gældende også for dem, der har en sygdomsperiode op til og med 3 ugers varighed, og vi vil derfor i forbindelse med loven om offentlig sygeforsikring under udvalgsarbejdet stille forslag om, at man

[Per Hækkerup.]

stryger denne 3 ugers grænse for forhøjelsen med den ene krone, idet vi mener, at regeringens begrundelse for at gennemføre det for dem, der er syge over 3 uger, tilsvarende må gælde for de personer, der er syge med en mindre varighed end „over 3 uger“.

Men selv om vi altså på disse felter kan siges at have, hvad man godt kan kalde mindre ændringsforslag, som dog er fornuftige og rigtige og i logisk overensstemmelse med regeringens egen begrundelse for disse compensationer, så gælder det, at der er andre grupper med lave indkomster, som ikke får kompensation. Vi har derfor ment, at det ville være rigtigt på tilsvarende måde, som vi gjorde det, da vi indførte merværdiafgiften, at sikre, at også disse grupper med de små indkomster, som ikke er dækket af regeringens kompensationsforslag, får en kompensation, og vi har derfor også i dag i det udvalg, der behandler udskrivningsloven, stillet forslag om, at persontilskuddene forhøjes med 50 pct., dog ikke for de grupper, som er dækket af de særlige kompensationsordninger i henhold til lovforslag nr. 59, altså folke-, invalide- og enkepensionerne.

Jeg skal så ganske kort begrunde, hvorfor vi er imod gennemførelsen af merværdiafgiftsforhøjelsen og dermed de andre lovændringer, der er en følge heraf. Jeg skal ikke gentage, hvad hr. J. O. Krag og jeg sagde under førstebehandlingen. Der er efter min opfattelse ikke føjet noget nyt til argumentationen i den tid, der er gået, siden vi havde den debat. Men jeg vil gerne sige, at vi finder, at den begrundelse, vi har haft for vort standpunkt, er bestyrket af det, vi har fået at vide om det økonomiske sekretariats vurderinger af udsigterne for udviklingen i 1968.

Vi ved jo, at regeringens politik sigter på 3 virkninger. Den ene virkning er at nedbringe arbejdsløsheden, den anden virkning er at bedre valutabalancens løbende poster, og den tredje virkning er at bremse eller hæmme inflationen.

Når vi ser på denne beretning fra det økonomiske sekretariat, fremgår det heraf, at man må regne med, at der kan forudsiges en svag opgang i ledigheden for året 1968 som helhed. Det siges videre at denne opgang i ledigheden ganske særlig vil finde

sted i det første halvår af 1968, således at der i denne periode ikke kan forventes nogen nedgang i arbejdsløsheden, sådan som vi havde tilsigtet med den politik, vi havde fremlagt, men at der måske — men det kan jo kun blive et måske — længere hen på året vil kunne blive tale om en vis bedring i beskæftigelsessituationen. Men da jo antallet af mennesker, der søger aktiv beskæftigelse, også er voksende, mener man altså, at resultatet for året som helhed ikke vil være en nedgang i ledigheden, men en dog kun svag opgang i ledigheden. Det vil sige, at formål nr. 1 med regeringens politik altså ikke opnås, hvis disse forudsigelser i det, den daværende opposition kaldte regeringens økonomiske sekretariat, holder stik.

Med hensyn til en forbedring af betalingsbalancen står man naturligvis også over for en række vanskelige skøn, men her mener det økonomiske sekretariat at kunne fastslå, at man må kunne regne med, at der vil ske en forbedring af betalingsbalancen i forhold til underskuddet i 1967, der som bekendt var på godt 2 milliarder kr. Hvor meget der her er tale om, skal jeg naturligvis ikke kunne vide, og det fremgår da heller ikke, så vidt jeg har læst det materiale, vi har fået, af sekretariatets beretning, men hvis man groft sammenligner nogle af de tal, der nævnes i beretningen, skulle man måske tro, at der kunne blive tale om en forbedring i årets løb på henimod en halv milliard. Men dette skøn er som sagt behæftet med meget stor usikkerhed. Det vil altså sige, at vi herefter skulle kunne regne med et underskud på de løbende poster på betalingsbalancen på godt halvanden milliard for 1968. Da det jo synes at fremgå både af det, regeringen selv har sagt, og af det, det økonomiske sekretariat vurderer det til, at lånemulighederne i udlandet skulle være ret begrænsede, vil det derfor, som også bebudet i sin tid af statsministeren, blive nødvendigt at trække på valuta-reserven. Hvor meget der kan blive tale om, ved jeg ikke, men vi må da dér have lov til at fastslå, at det er godt, at der i den arv, den tidligere regering efterlader den nuværende regering, er en så pas stor valutareserve, som der er.

Med hensyn til det tredje formål med regeringens politik nemlig, at få dæmpet den inflatoriske prisstigning i Danmark, må jeg

[Per Hækkerup.]

sige, at der er ikke meget, der tyder på, at regeringens politik på dette felt vil være særlig effektiv. Hvor meget avancementloven og de ændringer, der er sket i loven om indseende med priser, betyder, skal jeg ikke prøve på at vurdere, men for mig står det i hvert fald som noget, der vel er rigtigt, men hvor man ikke skal vente sig de revolutionerende virkninger på prisudviklingen herhjemme. Selv om jeg har bemærket mig, at regeringen mener, at det, den foretager sig på dette felt, plus bremsningen af prisstigningerne på hjemmemarkedsvarene, landbrugsvarerne, som ellers skulle komme i løbet af året 1968, tilsammen skulle gøre det sikkert, at der ikke kommer en dyrtidsportion til udbetaling til efteråret, må jeg dels tillade mig at stille mig en lille smule tvivlende heroverfor, dels vil jeg understrege, at selv om stigningen i merværdiomsen på de 2½ pct. ikke indregnes i pristallet og der derfor ikke kommer nogen selvstændig pristalsvirkning heraf, så vil der dog komme en indirekte pristalsvirkning heraf, efterhånden som erhvervslivet tilpasser sig den højere merværdioms. Her er der altså en faktor, der virker i modsat retning af at virke dæmpende på pristallet rent bortset fra, at der kommer en inflatorisk virkning af forhøjelsen af merværdiomsen, en inflatorisk virkning eller en prisstigende virkning, som varierer således i forhold til befolkningen, at de mindre indkomsttagere får den største prisstigningsvirkning — den er beregnet til knap 2 pct. — medens de større indkomster og de største indkomster kun får en prisstigningsvirkning af merværdiomsen, der svarer til godt 1 pct. Jeg tror altså, man må være opmærksom på, at der i den politik, regeringen her har udformet, for så vidt angår de inflatoriske tendenser, er faktorer, der virker i begge retninger, og jeg tvivler derfor på, at vi skal regne med, at de stærke prisstigninger, som vi har kendt, og som var forudsat for 1968, vil blive bremset.

Det vil sige, at det formentlig vil gå således med de tre formål, som regeringen har opstillet for sin økonomiske politik, at man ikke opnår formålet med hensyn til arbejdsløsheden, men tværtimod må se en svagt voksende arbejdsløshed, at man med hensyn til betalingsbalancen forventer at opnå

en vis forbedring i betalingsbalancen, og at man med hensyn til den inflatoriske udvikling må imødesee, at den ret stærke stigning i priserne, som regeringen forudså, da statsministeren afgav sin første erklæring, også vil slå igennem, og at vi derfor vil komme til at leve under en fortsat inflatorisk tendens.

Jeg skal ikke gentage i detaljer, blot lige understrege, at vi mener, dette er en forkert politik, og vi kan derfor ikke medvirke til denne politik. Vi er af den overbevisning, at hvis man i december havde lavet det, som statsministeren nu kalder den bedste politik, nemlig den politik, som den tidligere regering foreslog, så ville vi have opnået et fald i arbejdsløsheden, vi ville have opnået at forbedre landets konkurrenceevne, vi ville have opnået at begrænse prisstigningerne i forhold til det, der nu er tilfældet, og vi ville have opnået en forbedring i valutabalancen, som jeg tror ikke ville være blevet mindre end den, regeringen imødeser med sin politik. Derfor beklager vi endnu en gang, at man ikke har villet føre den rigtige politik, men har villet føre en politik, som unødigt pålægger borgerne så store skattemæssige byrder, som der her er tale om. I strid med tidligere givne løfter, i strid med tidligere indtagne standpunkter gør man det, og uden at det har den effekt, som det burde have på vor økonomi.

Haunstrup Clemmensen: Der har under udvalgsarbejdet fra alle sider været et ønske om at få så sikkert et grundlag som overhovedet muligt for at vurdere disse foranstaltningers virkning på landets generelle økonomiske situation, og jeg synes, at hr. Per Hækkerup i sit netop afsluttede indlæg gav en ganske loyal redegørelse for den målsætning, som regeringen med tilslutning fra regeringspartierne på dette område har sat sig: at man vil nedbringe arbejdsløsheden, at man vil bekæmpe de alvorlige betalingsbalancevanskeligheder, og sidst, men ikke mindst, at man af al evne vil bremse inflationen.

Det er naturligt, at man ved en vurdering af disse foranstaltningers virkning har meget brug for at kende den økonomiske årsoversigt og dens vurdering, og dér har vi jo i en snart temmelig lang årrække her

[Haustrup Clemmensen.]

i tinget været i den situation, at vi altid på denne tid af året, hvor udskrivningslov skal vedtages, hvor finanslov skal vedtages, og hvor ofte indgribende økonomiske lovforslag i øvrigt skal behandles, har haft brug for den økonomiske årsoversigt, og vi har lige så regelmæssigt været i den situation, at den økonomiske årsoversigt var forsinket. Jeg vil meget gerne også fra denne talerstol have lov til at henstille også til den nye økonomiminister, at man i det økonomiske sekretariat lægger megen vægt på at fremskynde den økonomiske årsoversigt. Det vil være overordentlig værdifuldt og overordentlig nyttigt, hvis denne oversigt skal være et arbejdsdokument, at den kommer noget tidligere, end den nu snart i en årrække er kommet.

Vi har under udvalgsarbejdet modtaget et korrekturaftryk eller et udkast til det konkluderende afsnit af den økonomiske årsoversigt. Hr. Per Hækkerup har allerede gjort nogle bemærkninger derom. Det fremgår heraf, hvilket vel ikke er nogen overraskelse for nogen, med al ønskelig tydelighed, at man også i det økonomiske sekretariat vurderer valutaproblemerne, betalingsbalancevanskelighederne, overordentlig alvorligt. I 1967 har vi haft et underskud på betalingsbalancen på over 2 milliarder kroner, og hvis der ikke gribes ind på indeværende tidspunkt, må man befrygte, at denne udvikling vil blive forværret og forstærket i indeværende kalenderår. Det fremgår også tydeligt af de oplysninger, der er givet under udvalgsarbejdet, at indkomsterne i kalenderåret 1968 må forventes at stige betydelig stærkere, end produktionen stiger; og at det giver yderligere næring både til inflation og til valutavanskeligheder, turde være ganske klart og ganske åbenlyst.

I en sådan situation har man forskellige midler at anvende, når ulykken er sket, og de midler, man har at henvise til, er først og fremmest finanspolitikken og rentepolitikken. Det har for det konservative folkeparti været væsentligt, at man i denne situation søgte udveje for at lempe rentepolitikken, der først og fremmest rammer investeringerne og dermed vanskeliggør at få etableret nye arbejdspladser, hvilket betyder en risiko for beskæftigelsens opret-

holdelse og en hindring for beskæftigelsens forøgelse. Vi er derfor tilhængere af, at man i denne situation foretager en finanspolitisk stramning, og vi har jo lykkeligvis allerede set de første resultater af denne finanspolitiske strammings lempelsesmuligheder for rentepolitikken, i første række på obligationsmarkedet. Vi tror, der herved er skabt en basis for forøgede investeringer, som er overordentlig værdifuld for den fremtidige beskæftigelse og for den fremtidige udvikling af levestandarden. Så meget om de mere generelle økonomiske spørgsmål.

Der har derudover, som naturligt var, i udvalgsarbejdet været drøftet en lang række konkrete spørgsmål i forbindelse med de lovforslag, der her er til behandling.

Jeg vil gerne først sige, at det konservative folkeparti kan stemme for det ændringsforslag, der er stillet af finansministeren vedrørende mejeriprodukterne. Når hr. Per Hækkerup gør nogle bemærkninger om, at der efter socialdemokratiets opfattelse har været lidt uklarhed på disse punkter, erindrer jeg om, at det oprindelige forslag, som den daværende socialdemokratiske regering stillede på disse områder, jo netop gik ud fra samme principper, som ændringsforslaget nu omfatter, vedrørende den forhøjelse på 2½ pct., der her er tale om.

Der har derudover været drøftelse vedrørende overgangsordningerne og de problemer, der her er på tale. Jeg vil gerne sige, at vi fra vor side lægger megen vægt på at vise rimelig hensyntagen på disse forskellige felter, ikke mindst over for turisthvervet i forbindelse med aftaler, der allerede er truffet, og vi hilser derfor med glæde, at man fra ministeriets og departementets side er indstillet på at fortsætte den dispensationspraksis, der blev indført ved momsens påbegyndelse i fjor.

Derudover har man ikke mindst drøftet spørgsmålet om rimeligheden i en fortsat beskatning af hotelværelser i modsætning til anden form for værelseudlejning, og vi har i udvalget fra alle sider indstillet, at man i finansministeriet arbejder videre med dette spørgsmål, hvis indflydelse også på turisthvervet ikke bør undervurderes.

Derudover fremgår det også, ikke mindst af den overordentlig store række deputationer, der har været i udvalget, og de

[Haunstrup Clemmensen.]

øvrige henvendelser, der er modtaget, at der er adskillige brancher, der i deres administrative virke fremover får yderligere vanskeligheder og besværligheder. Det må imidlertid efter vor opfattelse være således, at man i videst mulig udstrækning forsøger at dæmpe disse vanskeligheder, når punkt-skatternes kulegravning finder sted, og vi vil gerne fra det konservative folkepartis side også her fra folketingets talerstol fremhæve, at vi lægger megen vægt på, at dette i øvrigt store og vanskelige arbejde fremmes så stærkt som overhovedet muligt. Vi ved, at arbejdet er i gang, og vi kan vel desværre ikke stille de enkelte erhverv i udsigt, at det hurtigt kan afsluttes; men vi tillægger det megen betydning for en lang række erhverv, at dette arbejde fremmes så stærkt, som det overhovedet er saglig muligt.

Må jeg i den forbindelse yderligere nævne, at der har været en henvendelse fra Butikshandelens Fællesråd vedrørende ændring i faktureringsreglerne. Der er vist ingen, der er i tvivl om, at man, hvis man fulgte butikshandelens ønsker, ville lette det for denne erhvervsgruppe. Derimod har det ikke under udvalgsarbejdet været muligt i tilstrækkeligt omfang at få belyst, hvilke virkninger sådanne ændringer havde for andre erhverv; men vi har anmodet ministeriet om også for dette område at fremme og intensivere undersøgelserne, for vi må selvfølgelig fra alle sider have det ønske, at denne lovgivning administreres så rationelt som overhovedet muligt og med så få vanskeligheder for de mange mennesker, der skal opkræve afgifterne, som overhovedet muligt.

Må jeg til sidst sige, at man som en væsentlig og naturlig del af udvalgets arbejde har drøftet spørgsmålet om de sociale kompensationer. En del af denne debat er endnu ikke afsluttet, fordi den, som hr. Per Hækkerup fremhævede, finder sted i det nedsatte folketingsudvalg vedrørende udskrivningslovforslaget; der bliver, når udskrivningslovforslaget kommer til anden behandling, mulighed for at se, hvor langt man kan blive enig dér. Men jeg vil gerne allerede her sige, at spørgsmålet om en eventuel forhøjelse for børnetilskud for enligstillede forsørgere er også det kon-

servative folkeparti parat til at overveje og arbejde videre med i udskrivningslovudvalget. Det ligger helt klart, som det også nu er fremhævet, at lovforslaget om tillæg til pensionister er fuldt tilfredsstillende for alle partier, at der her er givet den helt naturlige og nødvendige kompensation.

Derudover har socialministeren over for udvalget givet tilsagn om at stille forslag om en forhøjelse af dagpengene i den offentlige sygeforsikring. Dette er, forstår jeg, allerede sket, idet der også på dette område gives forbedrede regler til sikring af en rimelig social kompensation, derved at dagpengesatserne forhøjes med 1 kr. pr. dag ved sygdom ud over 3 ugers varighed. Vi tror, der også herved er givet udtryk fra regeringens side for vilje til at tage alle nødvendige sociale hensyn. Men jeg understreger, at de yderligere forhandlinger herom skal fortsættes i de to respektive udvalg, og det er mit håb, at man i hvert fald i stor udstrækning — omend vel desværre ikke fuldstændigt — kan opnå enighed på dette område.

Jeg tror, at det af hensyn til valuta-balancen og dermed af hensyn til at sikre den varige beskæftigelse fremover haster med at få disse lovforslag færdigbehandlet, selv om det er klart, at der er behov for et udvalgsarbejde igen mellem anden og tredje behandling. Med de her gjorte bemærkninger vil jeg gerne på det konservative folkepartis vegne støtte det stillede ændringsforslag og anbefale, at disse lovforslag fremmes mest muligt.

Henry Christensen: Hvad angår de forskellige enkeltheder, der har været behandlet i folketingsudvalget, kan jeg i det væsentlige henvise til, hvad der står i betænkningen, og til de bemærkninger, som hr. Haunstrup Clemmensen gjorde.

Jeg vil gerne specielt om mejeriprodukterne sige, at den specielle ordning her, som det blev fremhævet før, var noget, hr. Aksel Larsen i sin tid opfandt i sidste øjeblik i en sen natteime, inden forliget sluttelig blev indgået mellem S og SF. Men derudover vil jeg føje til, at man, som hr. Per Hækkerup var inde på, her må erindre sig, at der af det samlede økonomiske kompleks bliver to forskellige virkninger her.

[Henry Christensen.]

Dels bliver der moms, dels bliver der den virkning, at man i det kommende år undgår stigninger i fødevarersektoren på hjemmemarkedet — og det er en modgående virkning, som nok væsentligt overstiger de 2½ pct.s moms, der her er tale om.

Med hensyn til merværdiafgiften i øvrigt vil jeg gerne understrege betydningen af de tilsagn, finansministeren under udvalgsbehandlingen har givet om benyttelse af undtagelsesbestemmelsen i § 5. Det gør, at særlig urimelige overgangsvanskeligheder på den måde kan blive klaret, og det anser jeg for rigtigt.

Hvad problemet om de sociale kompensationer m. v. angår, må jeg sige, at når vi i vort parti i øvrigt har den anskuelse, at vi af mange sagligt stærke grunde skal prøve at komme væk fra de persontilskud, der sidste år blev indført, ville det være forkert nu at bygge oven på disse persontilskud. Det ville vanskeliggøre arbejdet med at komme væk herfra, hvad jeg forstår alle i øvrigt er enige om.

Endelig vil jeg om enkelthederne sige, at også mit parti lægger vægt på, at arbejdet med det, vi kalder kulegravningen af de forskellige afgiftslove, nu bliver fremmet mest muligt. Vi er tilfreds med, at finansministeren har oplyst, at dette arbejde nu vil blive udført energisk i finansministeriet, og at man herfra vil skaffe det fornødne lovgrundlag at forelægge for folketinget.

Om selve den generelle vurdering, som de oplysninger, vi har fået under udvalgsbehandlingen, kan give anledning til, skal jeg, i hvert fald hvad angår venstres principielle indstilling til den økonomiske politik i øjeblikket, i det væsentlige henvise til de bemærkninger, jeg på mit partis vegne dels har fremsat under disse lovforslags førstebehandling, dels under de økonomiske drøftelser, vi siden valget har haft her i folketinget.

Derimod kan det måske være rimeligt, at man kommer med nogle bemærkninger til de synspunkter, der fra oppositionens side,

socialdemokratiet og SF i forening, er anført som begrundelse for disse to partiers fælles standpunkttagen og afstandtagen fra det foreliggende hovedlovforslag. Man må måske her erindre, at de to partier samtidig med at tage afstand fra lovforslaget om forhøjelse af merværdiafgiften også stærkt har kritiseret de forslag, der jo må ses i sammenhæng hermed, regeringens forslag om at begrænse udgiftsstigningerne på de offentlige budgetter med de noksom bekendte 600 mill. kr. Man advarer, endda stærkt, som det hedder i de to partiers mindretalsbetænkning,

„imod en forhøjelse af merværdiafgiften i en situation, hvor en sådan forhøjelse med deraf følgende begrænsning af købekraften ikke kan undgå at få skadelige virkninger for produktion og beskæftigelse, samtidig med at omkostningsniveauet sættes yderligere i vejret.“

Jeg forstår, at det er i disse betragtninger, hovedargumentationen fra socialdemokratiets og SF's side mod de foreliggende lovforslag skal ses.

Lad os nu først se på det med omkostningsniveauet. Det er dog trods alt den samme moms, som S og SF sammen med de nuværende venstresocialister gennemførte, der tages i anvendelse i den nuværende økonomiske situation — og hvad var det, man dengang forklarede folketinget og offentligheden? Var det ikke netop, at moms af så mange grunde var at foretrække, bl. a. fordi den ikke belastede omkostningsniveauet, hvad man modsætningsvis forklarede og med en betydelig ret, at den tidligere engrosoms gjorde? Har man helt glemt sin egen argumentation fra den tid? Skal man nu påstå det modsatte, blot fordi man er kommet i opposition?

Lad os derpå se på det andet argument, vel hovedargumentet: at selve begrænsningen af købekraften er økonomisk forkert i den givne situation. Jeg må her minde om, hvad jeg under de tidligere drøftelser har sagt: venstre havde afgjort foretrukket, at vi gennem organisationernes medvirken kunne have ført en indkomstpoltik, der f. eks.

[Henry Christensen.]

havde hindret en dyrtidsportion i nu at komme til udbetaling. Det ville have lettet omkostningsniveauet. Men den mulighed foreligger jo ikke i dag. Det er en kendsgerning, som et ansvarligt folketing i dag må tage stilling til, at dyrtidsportionerne er blevet aktuelle og nu er ved at blive udbetalt. Men hvis det nu var lykkedes for socialdemokratiet at inddrage denne dyrtidsportion, hvad så med begrænsningen af købekraften? Den ville være blevet så nær som muligt af samme omfang som nu. I det ene øjeblik var socialdemokratiet altså tilhænger af denne købekraftsbegrænsning — og jeg bestrider ikke, at formen ville have haft en omkostningsmæssigt gavnlig virkning, men i henseende til købekraftsbegrænsningen var virkningen den samme — i næste øjeblik argumenterer man mod virkningen af selve købekraftsbegrænsningen. Én ting er, hvad man naturligvis meget vel forstår, at socialdemokratiet ikke vil tage medansvar for den nuværende regerings politik; men derfor skulle det vel ikke være nødvendigt at vende argumentationen så stærkt på hovedet, som jeg synes man gør.

Må jeg minde om, at nationalbankdirektøren i sit nytårsinterview i Politiken gav udtryk for, at under de nu gældende indkomstpoltiske forudsætninger ville en finanspolitik nogenlunde af det omfang, som nu bliver tilfældet, være nødvendig. Hvor ofte har socialdemokratiet ikke påberåbt sig netop nationalbankdirektøren? Hvorfor ser man i sin argumentation i den foreliggende situation ganske væk fra dennes vurdering?

Hvad ville konsekvensen af de to socialistiske partiers oppositionspolitik i den nuværende situation være? Jeg minder igen om, at de to partier har angrebet begrænsningen på 600 mill. kr. af stigningen i de offentlige udgifter. Men de er samtidig imod en forhøjelse af moms. Resultatet af de to partiers standpunkt ville under de nu herskende omstændigheder blive, at vi skulle til at budgettere ikke med et begrænset kasseoverskud, men med et underskud i vore statsfinanser på vel omkring 1 milliard kr. Ja, bevares, hvis dansk økonomi havde styrke hertil, ville det selvfølgelig kunne sætte det indenlandske forbrug i vejret; det kan ingen bestride. Men ingen ansvarlig

politiker eller parti kan da se bort fra, at vi som baggrund har 1967, der blev det år, da Danmarks underskud på betalingsbalancen blev det største, vi nogen sinde har oplevet, nemlig på over 2.000 mill. kr. Hvis vi lod stå til nu, ville dette underskud — det fremgår også af de vurderinger, det økonomiske sekretariat har fremlagt for os — i 1968 yderligere vokse og det i en situation, da vi må påregne, at den internationale kreditstramning vil gøre det yderst vanskeligt, måske endda umuligt, at få et sådant forøget underskud finansieret. En fortsættelse af denne udvikling ville for alvor true dansk økonomi og beskæftigelse på længere sigt.

Ikke desto mindre er konsekvensen af det indtagne standpunkt, at man vil forøge de offentlige udgifter ud over, hvad regeringen vil, og man advarer samtidig, endda stærkt, som det hedder i betænkningen, mod den foreslåede begrænsning af den købekraft, der ellers nu forøges så kraftigt. Konsekvensen ville, som det også fremgår af den økonomiske årsoversigt, være en klar risiko for, at det i forvejen betydelige underskud på vare- og tjenesteydelsebalancen voksede yderligere. For mig står det sådan, at det er en politik med uforsvarlige standpunkter, man her gør sig til talsmand for.

Det er i denne situation, regeringen har lagt et økonomisk-politisk oplæg, hvis formål for det første er at hidføre en ud fra de givne forudsætninger nødvendig bedre overensstemmelse mellem vor samlede produktion og vort samlede forbrug, for det andet gennem forskellige andre foranstaltninger, så langt det inden for de givne politiske muligheder er gørligt, at dæmpe opgangen i pris- og omkostningsniveauet og for det tredje igennem en lempelse af kreditpolitikken på en række forskellige områder at hidføre foranstaltninger med henblik på ikke mindst at fremme produktion og afsætning for de erhverv, der konkurrerer med udlandet. Vi tror, at der på den baggrund efterhånden vil kunne skabes et sundt økonomisk grundlag for den vækst i beskæftigelsen, der naturligvis er en klar målsætning for den politik, der skal føres. Det er ad disse veje, vi i løbet af 1968 skal nå det erklærede mål at styrke eksporten, mindske betalingsbalanceunderskuddet og altså, som jeg sagde, skabe ny fremgang i beskæftigelsen.

Grethe Philip: Vi har kun haft meget kort tid til udvalgsarbejdet; men jeg vil gerne understrege, at der heller ikke har været tale om, at vi dér skulle føre generelle drøftelser om selve principperne for opkrævningen af en merværdiafgift. Der er altså ingen anledning til at sammenligne det udvalgsarbejde, vi nu har haft, med det arbejde, der foregik før indførelse af omsen, eller før vi gik over fra oms til moms. Det er ganske vist et meget stort lovforslag, vi her først og fremmest behandler — jeg tænker navnlig på det beløb, det drejer sig om, og de økonomiske konsekvenser, det har — men rent teknisk er der i det væsentlige tale om en forhøjelse af en procentsats og om de dertil knyttede sociale kompensationer.

Der er en meget nær forbindelse mellem dette merværdiafgiftslovforslag og lovgivningen om punktskatterne. Lovforslaget her gør en snarlig revision af vore punktskatter endnu mere påkrævet, og jeg opfordrer finansministeren til at fremme denne revision mest muligt. Jeg vil dog ikke foregøgle nogen, at arbejdet kan blive afsluttet i løbet af nogle få måneder, måske endda ikke i løbet af det første halve år. Det drejer sig jo om et meget omfattende arbejde, hvor forskellige interesser, synspunkter og praktiske hensyn skal afvejes over for hinanden. Men jeg synes, det ganske klart er fremgået, også af drøftelserne i udvalget, at det er påkrævet, at vi hurtigst muligt kommer igennem med en revision af punktskattelovgivningen.

Forhøjelsen af momsens rejser særlige problemer for vore hotelvirksomheder, specielt vedrørende indlogering af udenlandske turister. Det er et problem, der må betragtes som særlig betænkeligt i en tid, da vi i øvrigt må forudse, at strømmen af turister fra udlandet, vel ikke mindst fra USA, vil gå ned. Jeg finder det derfor rigtigt, at finansministeren, så vidt jeg har forstået, agter at gennemføre en overgangsordning på linje med, hvad man tidligere har praktiseret, således at udenlandske turister, der har foretaget forudbestilling, kan fritages for merværdiafgiftsforhøjelsen.

Et særlig vigtigt problem i forbindelse med momsforhøjelsen er de sociale kompensationer. Det har for mit parti været noget helt afgørende under overvejelserne om en

forhøjelse af merværdiafgiften, at vi fik givet kompensation til mennesker, der var særlig økonomisk svagt stillet. Ikke mindst under hensyn til, at det, så vidt jeg forstår, er den almindelige tanke, at persontilskuddene skal bortfalde ved kildeskattens indførelse, har regeringen ikke ønsket at give social kompensation over persontilskuddene, og det finder jeg er rigtigt. I stedet har regeringen valgt at gå en anden vej og forhøje de sociale pensioner — altså folke-, invalide- og enkepensioner — der gives til grupper, som i det store og hele hører til de økonomisk svagt stillede; dem vil vi gerne hjælpe, så virkningen af forhøjelsen kunne blive afbødet. Ved denne fremgangsmåde følger vi i øvrigt en fremgangsmåde, der også blev fulgt af regeringen i 1965, hvor den tidligere regering netop også valgte at give social kompensation ved en forøgelse af pensionerne.

Vi har i udvalget drøftet, om der var andre socialt vanskeligt stillede grupper, der også skulle have en eller anden form for kompensation, og vi har særlig fæstet os ved, om der ikke i sygedagpengeordningen burde ske visse ændringer; vi har specielt talt om de mennesker, der var syge i en noget længere periode, og hvor der derfor var tale om et væsentligt afbræk i indkomsten for året som helhed. Jeg finder det for mit vedkommende tilfredsstillende, at socialministeren har oplyst, at hun vil stille ændringsforslag til lovforslaget om den offentlige sygeforsikring, således at lønarbejdersdagpengene forhøjes under sygdomsperioder over 3 uger. I øvrigt vil jeg gerne i denne forbindelse nævne, at socialreformkommissionen er meget langt fremme i sine overvejelser om en større koordinering af de forskellige korttidsydelse, og jeg har også forstået på socialministeren under udvalgsdrøftelsen, at vi kan vente lovforslag om disse spørgsmål i meget nær fremtid. I denne forbindelse må vi vel så også regne med, at dagpengene under sygdom vil komme mere på linje med de dagpenge, man yder i tilfælde af andet bortfald af indkomster i en kortere periode.

Vi var kort inde på det spørgsmål, om man burde give kompensation til enlige mødre, der jo også som gruppe betragtet hører til dem, der er vanskeligt stillet, men vi kom ikke frem til nogen endelig afkla-

[Grethe Philip.]
ring af drøftelserne. Jeg forstår, at der nu fra socialdemokratisk side er stillet forslag i folketingsudvalget vedrørende udskrivningslovsforslaget om at forhøje de særlige tilskud, der gives til børnetilskuddet til enlige mødre, og jeg regner med, at vi vil kunne drøfte dette nærmere under behandlingen af udskrivningslovsforslaget.

Lærlingene og de unge hører også som samlet gruppe til personer, der som regel har meget begrænsede indkomster. Vi drøftede i udvalget, om man kunne finde frem til forslag, der kunne hjælpe disse grupper som helhed på en bedre måde end det, der var stillet forslag om fra regeringens side; man har jo foreslået en forhøjelse af ungdommens uddannelsesfond. Jeg mener ikke, at der blev stillet sådanne andre forslag, som var bedre. Vi var inde på forhøjelse af persontilskuddene, som også ville komme denne gruppe til gavn; men jeg har jo tidligere redegjort for, at vi fra vor side finder det uheldigt at forhøje persontilskuddene. Derfor mener jeg, at vi må blive stående ved de tilsagn, der er givet fra regeringens side om at forhøje de beløb, der gives til ungdommens uddannelsesfond, og jeg har da også forstået det sådan, at de beløb, der specielt skulle komme lærlingene til gode, vil blive væsentligt forhøjet — i hvert fald i forhold til dem, der gives i øjeblikket.

Ministeren har stillet et ændringsforslag, hvorefter mejeriprodukter ikke skal friholdes fra momsforhøjelsen. Jeg kan tilslutte mig dette, idet jeg minder om, som det allerede er gjort af tidligere talere, at denne friholdelse kom ind på et meget sent tidspunkt af de store skatteforhandlinger, nemlig ved det særlige tosidede forlig mellem S og SF, som vi fra mit partis side ingen andel havde i.

Mindretallets generelle betragtninger om hele den økonomiske situation og merværdiafgiftsforhøjelsens betydning herfor må jeg tage afstand fra. Jeg har allerede under første behandling af lovforslaget givet udtryk for den vurdering, mit parti anlægger dels på den økonomiske situation, dels på de forholdsregler, man nu må gribe ind med, og jeg kan ikke se, at der under de drøftelser, vi har haft — hverken under første behandling, under udvalgsbehand-

lingen eller nu her ved anden behandling — er kommet noget frem, som kan ændre den konklusion, jeg drog under første behandling.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale at stemme for det af ministeren stillede ændringsforslag og til sin tid ved tredje behandling for lovforslagene i deres helhed.

Aksel Larsen: Det er vel tilladeligt at sige, at det er i et ret hurtigt tempo, denne omfattende afgiftsforhøjelse gennemføres. Men jeg har tydeligt forstået, at regeringen gerne havde set, at det var gået endnu hurtigere; i hvert fald blev vi i udvalget stillet over for et ønske om, at vi skulle gøre vort udvalgsarbejde færdigt praktisk taget i ét møde i løbet af i lørdags. Det viste sig altså, at det ikke kunne lade sig gøre, og jeg tror, at alle, der har deltaget i udvalgsarbejdet, og også finansministeren vil erkende, at det simpelt hen havde været umuligt at få afgivet betænkning før mandag aften, for arbejdsstoffet var endda ret omfattende.

Men så er der noget helt andet; jeg mener, at man egentlig kunne og burde have taget længere tid til at overveje de problemer, der har rejst sig i denne forbindelse. Det kunne imidlertid ikke lade sig gøre; regeringen pressede på, og man må jo også tage hensyn til, at den har flertal såvel i tinget som i udvalget. Dog kunne den oprindelige af regeringen fastsatte køreplan, at vi skulle have haft det til anden behandling i går, simpelt hen ikke overholdes.

I den forbindelse kan jeg ikke lade være med at tænke på, at det af og til sker under debatterne herinde, at man fortæller, at vi åbenbart befinder os noget bedre i debatterne, når vi er i opposition, end når vi skal forsvare en regering. Jeg ved såmænd ikke, om det er tilfældet. Men jeg ved i hvert fald, man skal vænne sig til alt, og det kan se ud til, at regeringspartierne har haft svært ved at vænne sig til at være regeringspartier og ikke tænker på, hvor megen tid de krævede, da de var i opposition, og hvor megen tid de fik til at overveje og behandle regeringens forslag; da kunne udvalgsbehandlingerne være særdeles langstrakte. Jeg håber, at man har lært det af det passerede, at hvis man ønsker en sag fremmet ekstraordinært hurtigt, vil

[Aksel Larsen.]

det være klogt ikke blot at meddele det, når sagen har været til første behandling, men også at forhandle med partierne i forvejen.

Dernæst vil jeg sige, at vor stilling til lovforslagene jo fremgår af betænkningen. Vi kan ikke medvirke til, men vil modsætte os lovforslaget om en forhøjelse af momsprocenten fra 10 til 12½, og vi vil heller ikke medvirke til gennemførelsen af lovforslaget om beregning af almindelig omsætningsafgift af parfumer, toiletmidler osv. eller forslag til lov om ændring af lov om tobaksafgifter. Derimod vil vi naturligvis stemme for, at restaurantskatten nedsættes med 2 pct. for i hvert fald at forhindre, at der kommer en ny stigning i restaurantpriserne begrundet med den forhøjede momsprocent. Men jeg vil ikke dermed udtrykke tilfredshed med, at man ikke nåede længere ned. Jeg er ved at være en smule træt af, at man fra alle sider i denne sal gang på gang hævder, at man ønsker restaurantafgiften afskaffet, og så kan der kun blive tale om, at man klipper et lille bitte stykke af den, hver gang man simpelt hen er tvunget til det, og ellers sker der ikke noget mærkbart.

Hvad angår det femte lovforslag, om midlertidigt tillæg til folke-, invalide- og enkepensionister samt om midlertidig forhøjelse af grænsen for hjælp til underhold, vil vi naturligvis stemme for det. Men dermed være ikke sagt, at vi mener, at det imødekommer ønsket om en rimelig og nødvendig kompensation til folk med særlig lave indtægter. Det fremgår da også af det svar, der er givet på spørgsmål 4, og som findes i bilaget til betænkningen, at også regeringen er klar over, at de, der har særlig lave indtægter, må bruge den væsentligste del af indtægten til madvarer. Det vil igen sige, at når man nu forhøjer priserne generelt ved hjælp af denne momsforhøjelse, er det begrænset, hvor meget disse mennesker kan begrænse deres forbrug, for maden skal de jo have. De kommer altså i en særlig vanskelig stilling. Derimod kan de med de noget større og de store indtægter, som måske har deres væsentlige del af forbruget liggende på industrivarer, og hvad dertil hører, naturligvis bedre bære forhøjelsen.

Det er en af grundene til, at vi mener, at kompensationerne ikke er tilfredsstillende. Vi tror ikke, man endnu i en periode kommer uden om at kigge på persontilskuddene, og vi forbeholder os at fremkomme med lovforslag herom eller eventuelt stille ændringsforslag til udskrivningslovforslaget for at se, hvad der kan gøres.

Jeg vil samtidig tillade mig at nævne, at vi har haft besøg af repræsentanter for lærlingene, som har påpeget, at for en hel del af lærlingene var dette faktisk en temmelig alvorlig sag. Der har været talt om, hvorvidt det kunne hjælpe noget at fremskynde kollegiebyggeriet for lærlinge, og dertil svarede disse lærlingerepræsentanter meget rigtigt, at deres lønninger var så lave, at de ikke havde råd til at leje kollegieværelser; det var altså ingen hjælp. Så gik det i denne sag som i mange andre sager: udvalget lover, at de fremsatte bemærkninger skal indgå i udvalgets overvejelser, og mere kommer der ikke ud af det. Jeg synes ikke, det er tilfredsstillende; jeg anbefaler regeringen fortsat at tænke over, hvad der kan gøres her, og det må vi andre naturligvis også gøre.

Det er efter vor opfattelse uhyre betænkeligt at forhøje forbrugsskatterne på den måde, det her foreslås og søges gennemført; vi tror ikke, det er det rette at foretage forbrugsbegrænsning i en situation med en arbejdsløshed som den, vi har.

Vi anser det for dobbelt betænkeligt at foretage denne forhøjelse af meromsen i en situation, hvor man venter på en revision af hele forbrugsbeskatningen og navnlig på det, vi kalder en kulegravende revision af hele punktsskatteområdet. Dette har været stillet i udsigt længe, og det var en af forudsætningerne for indførelse af den almindelige omsætningssskat, altså meromsen, at man derefter skulle tage fat på at gennemgå hele punktsskatteområdet, revidere det, se, hvor punktsskatter kunne sættes ned, og hvor de måske kunne tåle at sættes op, i hvert fald foretage en sådan regulering, at de påviselige skævheder, denne punktbeskatning har medført, kunne skaffes ud af verden. Men her er der på grund af de politiske begebenheder, vi alle sammen kender — valget og regeringsskiftet — ingenting sket, og nu er så spørgsmålet: hvornår sker der noget? Vi anser det for betænkeligt at foretage

[Aksel Larsen.]

denne momsforhøjelse, uden at man ved noget om, hvad der ellers skal ske med forbrugsskatterne.

Jeg finder det særlig beklageligt, at regeringen nu har bekendtgjort, at den tidligere regerings plan om at lade folketinget medvirke ved denne kulegravning af punkt-skatteområdet er opgivet. Regeringen ønsker at gøre det selv, det har vi mærket på andre områder også; den ønsker selv sammen med revisionen at foretage det fornødne forbedrende arbejde og så derefter, når den er færdig med det helt eller delvis, at komme til folketinget med sine lovforslag. Jeg tror, det er en upraktisk måde at gøre det på; jeg tror, det rigtige ville være at lade folketinget være med, at nedsætte et folketingsudvalg, som sammen med ministeren og administrationen kunne gennemgå hele punkt-skatteområdet og arbejde sig frem til en betænkning om, hvordan man kan bringe orden og fremskridt her. Men det vil regeringen ikke. Den foretrækker at gøre det selv; derved forringer den naturligvis folketingets mulighed for at have indflydelse, og jeg tror absolut ikke, at den fremskynder arbejdet.

Jeg er betænkelig, fordi jeg har fornemmelsen af, at man ikke så hurtigt, som det var ønskeligt, vil gå i gang med en samlet undersøgelse, en samlet kulegravning. Man vil tage enkelte områder ud, som man måske finder mere presserende, og så vil man se at finde frem til en anden måde at tilrettelægge det på på disse områder. Men der kommer til at mangle den fornødne overvejelse. Også det bevirker, at jeg ikke er så glad ved den måde, regeringen vil have dette arbejde gjort på. Det er ikke, fordi man ikke med meget kort varsel kan gøre noget på enkelte områder. Jeg tror, vi alle under udvalgsarbejdet har gjort os vore tanker om, at man på dette eller hint område formodentlig nok kunne gøre noget. Når man nu forhøjer momsen og dermed afgifterne på tobaksvarer — hvis jeg ikke husker meget fejl, drejer det sig om et samlet ekstraprovenu af tobaksvarerne til statskassen på en 60-70 millioner — havde der naturligvis ikke været noget i vejen for, at man samtidig kunne have nedsat de specielle tobaksafgifter tilsvarende, sådan at der ikke var kommet nogen prisstigninger. Det har regeringen ikke ønsket; men her er virkelig

et område, hvor jeg mener at man uden at skade helheden havde kunne gøre det. Nå ja, regeringen vurderer det sådan, at den ikke kan undvære de penge, og det bliver jo regeringens ansvar; desuden har regeringen den fornødne majoritet her i folketinget, så det må vi bøje os for, selv om vi ikke er glade for det.

Jeg forstår i mindre grad, at man har været så uvillig til at tage hensyn til de ønsker, der er fremkommet fra kosmetik- og toiletmiddelbranchen, for det er dog et så beskedent beløb, det her drejer sig om, og da jeg har indtryk af, at afgiftsmetoden på dette område er uhyre indviklet og vanskeligt at administrere, kunne man dog måske nok her have kvittet forhøjelsen. Men heller ikke det har der været stemning for.

Jeg kan måske yderligere erindre om, at jeg ved første behandling nævnte spørgsmålet om papirafgifterne. Jeg havde ikke forestillet mig, at en ophævelse af de specielle papirafgifter kunne kompensere for momsen på bøger, tidsskrifter o. lign., men det kunne i hvert fald hjælpe noget. Jeg er meget stærkt i tvivl om, hvorvidt man bør opretholde en speciel papirafgift, når man nu kulegraver hele afgiftsområdet i øvrigt, og jeg tror nok, at den beskedne mindreindtægt, det ville betyde for statskassen, hvis man havde ophævet eller i hvert fald lempet papirafgiften, havde været til at holde ud.

Der er også andre områder, som man kunne have bragt under overvejelse. Jeg har tidligere i debatter i folketinget nævnt spørgsmålet om elektriske sikringer, elektriske lamper o. lign.; men atmosfæren har ligesom været sådan, at det ikke kunne nytte noget at nævne disse ting i udvalget — og hvis der var udsigt til, at der kom noget ud af det, man kalder kulegravningen af punktafgifterne, skulle jeg også være tilfreds. Jeg er bare bange for, at det vil trække for længe ud, og at resultatet vil blive for dårligt, når jeg tænker på den metode, regeringen har valgt.

Der er et område, hvor jeg er endnu mere utilfreds, fordi jeg synes, at regeringens og udvalgsflertallets stillingtagen dér er urimelig. Det drejer sig om momsen på hotelværelser. Jeg har altid fundet, at det var meget tvivlsomt, om dette var rimeligt. Når

[Aksel Larsen.]

jeg siger det, er det ikke først og fremmest på grund af de henvendelser, vi har fået til udvalget fra Turistrådet og fra hotelbranchen, der har henvist til, at hotelværelser i Danmark efterhånden er blevet så dyre, at det kan komme til at påvirke turistbesøget, men mere af principielle grunde. Det er nu engang sådan, at husleje ikke er belagt med meroms, og at udlejning af værelser ikke er belagt med meroms. Det er kun udlejning af de specielle værelser, som er hotelværelser, der er belagt med meroms, og det må jeg anse for at være principielt forkert. Jeg har ikke villet stille forslag om, at det skal afskaffes nu; men jeg har ønsket, at det blev underkastet en grundig, men meget hurtig overvejelse, og jeg har fundet, at det var det rimeligste, at denne overvejelse foregik i det folketingsudvalg, som nu har haft besøg af deputationer, som har haft foreløbige diskussioner om problemet, som er delvis inde i det, og som naturligvis måtte overveje problemet sammen med ministeriet. Det har man ikke kunnet tilslutte sig. Jeg oprettholder mit forslag til folketinget om, at det folketingsudvalg, der nu har arbejdet mellem første og anden behandling — og som vel også skal arbejde mellem anden og tredje behandling — efter tredje behandling og lovforslagene eventuelle vedtagelse fortsætter sin eksistens med den specielle arbejdsopgave at undersøge spørgsmålet vedrørende moms eller ikke moms på hotelværelser og eventuelt komme med en indstilling til regeringen eller til folketinget. Det har i dette som i så mange andre tilfælde været sådan, at når vi har haft en deputation i udvalget, når den har fremført sine synspunkter, vi har stillet vore spørgsmål og spørgsmålene er blevet besvaret, siger man til deputationen: „Vi takker for besøget, det fremførte skal indgå i vore overvejelser.“ Ja men her er virkelig et område, hvor jeg synes udvalget godt kunne gøre sig den ulejlighed også alvorligt at overveje det, og det kan som sagt gøres ved, at udvalget fortsætter sit arbejde, også efter at lovforslagene er færdige fra folketinget.

Jeg kan ikke lade være med at komme med en bemærkning i anledning af den diskussion, vi havde ved første behandling om

statskassens provenu eller merprovenu af meromsen og af meromsforhøjelsen. Som man vil erindre, gjorde jeg opmærksom på, at statskassens merprovenu ikke bliver 25 pct. eller en fjerdedel af det hidtidige merprovenu, men en fordobling eller noget nær en fordobling af det hidtidige merprovenu. Det blev bestridt af finansministeren, og man talte om talekvilibrisme, og jeg ved ikke hvad.

Dersom man vil se i bilaget til betænkningen, svaret på spørgsmål 3, vil man, når man korrigerer for visse beregninger i spørgsmålet, se, at det i alt væsentligt var rigtigt, hvad jeg hævdede ved første behandling. På årsbasis giver en meroms på 10 pct. 4.550 mill. kr. til statskassen. Herfra skal imidlertid trækkes årsprovenuet af engrosomsen, 2.300 mill. kr. Til rest bliver 2.250 mill. kr. Herfra skal trækkes de kompensationer og skattelettelser, der gennemførtes i forbindelse med meromsen; det er stærkt op imod 1 milliard kr. Altså har en meroms på 10 pct. givet et nettomerprovenu til statskassen på en 1.200-1.300 mill. kr. Nu fremgår det af svaret på spørgsmål 3, at forhøjelsen skulle kunne indbringe 1.000 mill. kr., eller 1 milliard kr., i finansåret 1968-69, og det er naturligvis rigtigt. Men det er også rigtigt, at forhøjelsen kun giver indtægter for de tre fjerdedele af finansåret. Når man tager hensyn til det, kommer man til det resultat, at på årsbasis vil denne forhøjelse fra 10 pct. til 12,5 pct. give ikke 1 milliard kr., men 1.200 eller 1.300 mill. kr. Herfra går så et eller andet beløb til de nye sociale kompensationer, og det bliver i hvert fald maksimum 200 mill. kr. Det vil sige, at et beløb i merprovenu af forhøjelsen på 1.000 eller 1.100 mill. kr. bliver der at bogføre, og det er jo ikke så forfærdelig langt fra nettomerprovenuet af en 10 pct.s meroms på årsbasis på ca. 1.300 mill. kr.

Det var nødvendigt for mig at gennemgå dette regnestykke for at påvise, at det er rigtigt, og fordi jeg synes, befolkningen skal vide, at denne tilsyneladende beskedne forhøjelse af en omsprocent fra 10 til 12,5 omtrent fordobler statskassens indtægter ved denne særlige form for beskatning.

Det kan naturligvis ikke stille os mere velvilligt over for lovforslaget om en sådan forhøjelse af beskatningen, at det aflejrer sig i forhøjede varepriser, som forbrugerne skal

[Aksel Larsen.]

betale, hvorved forbruget begrænses, for en begrænsning af hjemmeforbruget kan i den givne situation kun føre til yderligere begrænsning i beskæftigelsen eller forhøjelse af arbejdsløsheden.

Man begrundet afgiftsforhøjelsen med, at lønmodtagerorganisationerne jo ikke var villige til at kvitte en dyrtidsportion, give afkald på lønregulering i forbindelse med arbejdstidsforkortelsen, give afkald på arbejdstidsforkortelse eller noget lignende. Vi har forstået, at det skal figurere som regeringens begrundelse, og det er da også sagt særdeles tydeligt af hr. Niels Helveg Petersen i en artikel i Randers Amtsavis for lørdag den 9. marts, hvor han skriver følgende, som jeg gerne vil have lov at citere:

„Det måtte stå regeringen og regeringspartierne klart, da forhandlingerne om regeringsdannelsen førtes, at der forelå en meget vanskelig økonomisk situation. Sammenlagt ville dyrtidsportionerne, overenskomstmæssige løntillæg og arbejdstidsforkortelse samt udsigten til nye dyrtidsportioner til juli betyde, at der uden indgreb ville ske en sådan forøgelse af købekraften, at vore valutareserver hurtigt kunne blive spist op.“

Dette var regeringspartierne altså fuldkommen klar over under valgkampen; sådan var situationen. Det var hr. Niels Helveg Petersen også klar over. Fuldkommen klar over dette stemte regeringspartierne og hr. Niels Helveg Petersen imod, at man skulle modtage lønmodtagerorganisationernes tilbud om at kvitte en dyrtidsportion. Man sagde, at det ville man ikke finde sig i. Da jeg ved, at finansministeren er modstander af, at man citerer, hvad han tidligere har sagt, skal jeg naturligvis lade være med at citere, hvad finansministeren sagde herom den 15. december, da han ikke var finansminister; men det er ellers tydeligt nok: man fandt, at det var uanstændigt at gribe ind i overenskomstmæssige forhold; det kunne man ikke være bekendt, overenskomstmæssigt fastsatte lønninger og løntillæg måtte ikke antastes. Derfor stemte man imod til trods for, at man, som det også fremgår af det her citerede, udmærket vel vidste, at det havde været det mest rigtige.

Bagefter kommer man så og siger: „Da

det var lykkedes for os at nå vort politiske mål: at få væltet den daværende regering og indsat en ny, kommer vi til lønmodtagerorganisationerne og siger: „Vil I så ikke nok kvitte en dyrtidsportion eller et eller andet løntillæg for at hjælpe regeringen?“, og så får vi nej.“ Jeg behøver ikke andet end at erindre om den motivering, der er givet for dette nej, nemlig at man savnede kendskab til regeringens plan for, hvad den ellers ville gøre på den økonomiske politik, rentepolitikken og skattepolitikken område. Jeg vil kun gøre opmærksom på, at regeringspartierne udmærket var klar over under valgkampen; at det, som kunne være gennemført, hvis de ikke havde stemt, som de stemte den 15. december, kunne de ikke forvente at få gennemført, når de dannede regering.

Der er en del blade, som har hævdet, at regeringspartiernes ledere eller ordførere under valgkampen lovede befolkningen, at momsens i hvert fald ikke skulle blive forhøjet. Jeg har gjort mig den ulejlighed at studere i de stenografiske referater, hvad der blev sagt herom som svar på de spørgsmål, der blev stillet til regeringspartiernes ordførere eller talere i TV under valgkampen. Jeg har konstateret, at når de blev spurgt, om de, hvis de blev regering, ville forhøje momsprocenten, enten svarede, at det havde de ingen tanker om, eller det havde de ingen planer om. Det var, om jeg så må sige, svar, der var vasket i klor; de havde ingen planer om det, de havde ingen tanker om det; men de sagde ikke: „Det agter vi under ingen omstændigheder at gøre“, eller: „Det lover vi at vi ikke skal gøre.“ De havde formuleret deres svar sådan, at de bagefter kunne sige: „Nej, vi havde skam ingen planer om det dengang; men da vi overtog regeringsmagten og kiggede ned i statskassen og opdagede, at den var tom, ja, så blev vi klar over, at nu måtte det gøres alligevel, selv om vi ikke før havde tænkt på det.“

Jeg har fremdraget dette, fordi det, hvis jeg må bruge udtrykket, indicerer, at regeringspartierne allerede den 15. december, da de så vejen til regeringsmagten åbne sig, havde den plan, at når de havde sat sig til rette og foretaget de fornødne taktiske manøvrer ved henvendelser til lønmodtagerorganisationer, kunne de sige: „Nu er der

[Aksel Larsen.]

desværre ikke noget at gøre, nu har vi overtaget den tunge arv — som vi i parentes bemærket selv har fremskaffet — nu er der en vanskelig situation, og nu har lønmodtagerorganisationernes vrangvillighed tvunget os til at gøre det, vi egentlig nødigt ville gøre, nemlig forhøje de indirekte skatter.“

Jeg anser det ikke for nødvendigt, uanset hvad der ellers er sket og kan være begrundelsen, at foretage denne forhøjelse. Jeg kan ikke se, at det er statsfinansielt nødvendigt, og jeg kan ikke se, det er nødvendigt af hensyn til valutaen eller for at begrænse efterspørgselspræsset, så meget mere som vi jo har økonomiministerens sagkyndige ord for, at overefterspørgsel ikke findes og naturligvis ikke kan findes med den arbejdsløshed, vi har.

Man har forsøgt at argumentere for forhøjelsen ved at sige, at når vi begrænser forbruget herhjemme, bliver der mere arbejdskraft og mere produktionskapacitet til rådighed til arbejde for eksport, og dette er en teoretisk beregning, som man ikke kan anfægte. Men det hjælper jo ikke, at man producerer til eksport, hvis det ikke kan sælges. Det, man skylder at påvise, er, at eksportindustrien for nærværende ikke er i stand til at producere så meget, som Danmark kan afsætte i udlandet. Jeg tror nok, alle vil erkende, at det er den i stand til; man behøver ikke at begrænse det hjemlige forbrug for at skaffe overskud af produktion til eksport, og dermed er dette argument bortfaldet. Samtidig må man være klar over, at netop denne begrænsning af forbruget herhjemme virker yderst uheldigt på beskæftigelsen, bortset fra hvilke skader den ellers kan forvolde.

Man har talt meget om det uheldige i en udvidelse af købekraften derved, at der foregår pengeudpumpning gennem lønforhøjelser og gennem arbejdstidsforkortelse. Jeg synes, man fra regeringens side snart må komme ned på jorden og holde op med at overdrive. Det er rigtigt, at der er en overenskomstmæssig aftale om forkortelse af

arbejdsugen fra i sommer engang, og samtidig skal der ske en vis lønmæssig kompen- sation. Det er imidlertid også rigtigt, at de hidtidige arbejdstidsforkortelser ikke har givet ringere produktivitet, men tværtimod har virket produktivitetsfremmende. Det er endvidere sådan, at nok er der aftalt en beskednen forhøjelse af timelønningerne i forbindelse med den kommende arbejdstidsforkortelse, men da timeantallet pr. uge samtidig nedsættes, vil timelønnen nok stige, men ugelønnen vil falde, så der bliver altså tale om mindre købekraft for de arbejdere, der får timelønnen forhøjet, samtidig med at de får arbejdsugen forkortet. Også her argumenterer regeringen forkert, og også dette taler imod det, regeringen er i færd med at foretage sig. Derfor går vi imod det. Det hele bliver naturligvis ikke bedre af finansministerens ændringsforslag om, at der skal foretages en ændring i det hidtidige system, således at den 2½ pct.s forhøjelse af momsens også skal slå igennem for mejerivarer, hvor der hidtil var truffet en særlig ordning, så meromsen ikke bevirkede nogen forhøjelse af de priser, forbrugerne skulle betale. Vi vil naturligvis stemme imod dette ændringsforslag, og jeg kan sige, hvad vist allerede er sagt af hr. Per Hækkerup, at det kun er, hvad vi vel kunne vente fra denne regerings side; den er klar over, at en sådan afgift ikke indgår i pristallet; derfor kan man med sindsro lade forbrugerpriserne for mejerivarer stige, for pristallet stiger alligevel ikke — og det, regeringen interesserer sig for, er ikke i første omgang at holde priserne nede og prisstigningerne i ave, men at holde pristallet i ave.

Det må alt sammen ses i forbindelse med regeringens samlede økonomiske og skattepolitiske planer og hensigter, så vidt vi da kender dem, og det gør det jo ikke mere tiltalende for os. Når vælgerne får at mærke resultaterne af regeringens foreløbig velsignelsesrige virksomhed, vil de komme ud for en ubehagelig opvågning. De havde formodentlig — i hvert fald mange af dem, der lod sig forlokke til, måske skal jeg her

[Aksel Larsen.]

tillade mig at sige i tåbelighed, at stemme for de borgerlige partier — regnet med, at når de fik en anden regering og et borgerligt flertal, ville de få lavere skatter og bedre beskæftigelse, og skattereformen ville fortsætte, og hvad man nu ellers gav dem af løfter. Det bliver en ubehagelig opvågning, når de ser, at regeringen på de allerfleste områder enten gør nøjagtig det modsatte af, hvad regeringspartierne har lovet, eller i hvert fald det modsatte af, hvad vælgerne havde ventet, hvis disse partier fik lov til at danne regering.

Sigsgaard: Formålet med det ene af de lovforslag, vi her behandler, er nedsættelse af restaurationsafgiften. Det diskuterede vi ved første behandling, hvor jeg gav udtryk for den opfattelse, at en nedsættelse af denne afgift, sådan at momsforhøjelsen ikke fik nogen virkning på dette område, er lidt svær at forstå, når samtidig nødvendige livsformødeligheder skal rammes. Selv om vestresocialisterne altså ikke har nogen sympati for restaurationsafgiften, finder vi ikke, at det i en tid, hvor et flertal gennemfører en økonomisk stramning, kan være opportunt at nedsætte denne afgift, og vi vil derfor ved tredje behandling stemme imod dette lovforslag.

Nu har udvalget fremturet på den samme linje, idet man i betænkningen henstiller til regeringens overvejelse at fritage hotelværelser for moms. Jeg vil gerne gøre det klart, at vi ikke kan sympatisere med denne henstilling, og vi finder heller ingen grund til at lade udvalget bestå af hensyn til denne sag, sådan som det af et mindretal er foreslået.

Derimod var der adskillige andre varegrupper, man kunne have diskuteret i forbindelse med momsen, man kunne have diskuteret nedsættelser f. eks. på fødevarerområdet; men dér er man tværtimod gået ind for forhøjelser. Man går tilsyneladende ud fra den betragtning, at der nødvendigvis skal være samme momsprocent for alle varer, men det er jo en forkert betragtning. I Frankrig f. eks. varierer momsprocenten fra 6 og helt op til 20, og i Vesttyskland overvejer man en fritagelse af fødevarer for momsen. Derfor kunne man glimrende forestille sig, at også regeringen her under-

søgte mulighederne på bl. a. fødevarerområdet.

I øvrigt kan vi tilslutte os den stilling til de forskellige lovforslag, som er kommet til udtryk gennem de socialdemokratiske og folkesocialistiske medlemmers mindretalsudtalelse. Også vi kan støtte lovforslaget om tillæg til pensionister m. v., støtte ud fra den betragtning, at lidt er bedre end ingenting. Men jeg vil gerne gentage, at kompensationerne er helt utilstrækkelige, særlig for de laveste indkomster. Persontilskuddene og børnetilskuddene var allerede utilstrækkelige for en moms på 10 pct., og derfor bebudede jeg ved første behandling af udskrivningslovforslaget ændringsforslag til dette om en forhøjelse af børnetilskud og persontilskud. Det er glædeligt, at socialdemokratiet nu har besluttet sig til at stille disse forslag; jeg forstod hr. Per Hækkerup sådan i dag, at det agter man at gøre, og så er vi fri for at gøre det og kan nøjes med at stemme for socialdemokratiets ændringsforslag — det letter jo det hele. Men jeg vil lige understrege, at forhøjelsen burde være sket, allerede da den tidligere finansminister, hr. Grünbaum, fremsatte forslaget til udskrivningsloven. Når momsen nu forhøjes til 12½ pct., bliver misforholdet mellem kompensationerne og momsbelastningen selvfølgelig mere og mere uregulerede kompensationer den tunge ende mere nedad end nogen sinde før.

I besvarelsen af et af udvalgets spørgsmål oplyses det, som det allerede er nævnt her i dag, at momsstigningen vil belaste små indkomster med 1,8 pct., men store indkomster kun med omkring 1 pct. Hvis man sammenholder disse tal med de oplysninger, jeg gav forleden dag om, at arbejdernes indtægter år for år, i hvert fald gennem de sidste 3 år, er steget mindre end de selvstændige erhvervsdrivendes; og at den økonomiske kløft mellem befolkningsgrupperne altså graves dybere og dybere, bliver det klart, at regeringen fortsætter og skærper den usociale linje, som traditionelt, også under andre regeringer, har præget dansk økonomisk politik.

I en anden besvarelse oplyses det over for udvalget, at man påregner en stigning i statsskatten med 21 pct., svarende til 4,3

[Sigsgaard.]

milliarder kr., og at kommuneskatterne påregnes at stige — men her er skønnet selvfølgelig noget mere usikkert, da kommunerne endnu ikke har vedtaget deres budgetter — også at stige 21 pct., eller med 5,5 milliarder kr. Det vil sige, at den samlede skattestigning, idet momsstigningen er indregnet, bliver på skønsmæssigt 9,8 milliarder kr. Heroverfor står skønnede indkomstforøgelse på ca. 10 pct. svarende til 9 milliarder kr., altså næsten 1 milliard kr. mindre end skattestigningerne. Det vil sige, at der er risiko for, at skatterne stiger mere end indkomsterne, og man må i hvert fald kunne sige, at der er en ganske stor risiko for nedgang i befolkningens forbrugsevne, når man strammer så voldsomt, som der er planer om — og går forbrugsevnen ned, går forbruget også ned; så vil vi komme ud for afsætningsvanskeligheder med nedgang i beskæftigelsen med arbejdsløshed til følge. Forleden dag kom det jo frem, at det økonomiske sekretariat skønnede, at vi i første halvår af 1968 ville komme ud for en stigende arbejdsløshed, og det giver mig anledning til at gentage det spørgsmål fra første behandling til ministeren, om ministeren ikke finder, at regeringens politik med en kraftig forbrugsnedskæring kan tænkes at forstærke tendensen mod arbejdsløshed, mod større arbejdsløshed. Eller sagt på en anden måde: tør ministeren afvise, at regeringens politik kan få den virkning?

De forhold, der her er tale om, kan selvfølgelig bedre vurderes, når den opgørelse af totalbeskatningen i henholdsvis indeværende og kommende finansår, som finansministeren under første behandling af disse lovforslag lovede mig at ville udarbejde, foreligger. Der er jo tilløb til denne opgørelse i en af besvarelsenerne til udvalget; men man savner en opgørelse over, hvordan den samlede skattestigning vil blive for forskellige indtægtsgrupper, for det er jo ikke sikkert, at alle indtægtsgrupper vil blive belastet med f. eks. 21 pct.s stigning i statskatten, det kan jo godt variere, og jeg håber altså, at der kommer en sådan fyldigere opgørelse på et senere tidspunkt.

Og så skylder jeg lige at tilføje, at ændringsforslaget vedrørende momsén på mejeriprodukter kan vi ikke stemme for.

Finansministeren (Poul Møller): Først vil jeg gerne takke udvalget for det arbejde, der er udført med de lovforslag, som var til første behandling her i sidste uge. Jeg synes, det er et stort stykke arbejde, der er udført på en kort tid; jeg ved godt, at vi har belastet udvalget ved at forlange, at vi skulle blive hurtigt færdige; men det er jo givet, at en regerings politik kunne ikke, hvis den skulle have virkning, ligge i udvalget i uger og i måneder, og hensynet til erhvervslivet talte for, at en afgift, der skal træde i kraft 1. april, bliver gennemført så tidligt her i tinget, at man i hvert fald får et par uger til at iværksætte den, til at sende de nødvendige cirkulærer og tabeller ud og til at hjælpe erhvervslivet så godt som overhovedet muligt med at være klar til den fra mandag den 1. april. Og når vi måtte vælge aprildatoen, var det jo, fordi det skulle ske ved et kvartalsskifte; det ville være en endnu større belastning for erhvervslivet, hvis man ikke indførte denne forhøjelse ved et kvartalsskifte.

Jeg vil gerne bekræfte de tilsagn, der står i udvalgets betænkning, og som jeg har givet udvalget. Det er min hensigt — ligesom den forrige finansminister gjorde det i fjor — at gennemføre en lempelse for de udenlandske turister, der allerede inden lovens ikrafttræden har book'et med danske hoteller eller danske rejsebureauer om ophold her i landet i sommerperioden. Det er også min hensigt at udstede bekendtgørelse vedrørende overgangen, således at de, der rundt omkring har fået sendt regninger ud på beløb, der forfalder 1. april, ikke kan vente en forhøjelse af dette beløb.

Jeg vil også gerne bekræfte over for udvalget og over for tinget, at vi vil arbejde videre med kommunernes afgiftsmæssige stilling dér, hvor kommunerne f. eks. udfører arbejde for private, kommunernes vejvæsen o. lign., og jeg vil også bekræfte, at det er vigtigt for os at få løst problemet om merværdiafgift af udlejning af hotelværelser. Jeg skal derfor følge udvalgets opfordring til at fremskynde arbejdet hermed, ligesom jeg skal følge udvalgets opfordring om at fortsætte bestræbelserne for en kulegravning af punktafgifterne, som også jeg tillægger overordentlig stor betydning.

Jeg skal dernæst takke ordførerne for de

[Finansministeren.]

venlige og i hvert fald mådeholdne bemærkninger, der lød til os i dag, og især regeringspartierne ordførere har jeg jo grund til at takke. Det er vel nok lidt mindre tak, jeg kan rette til andre, men jeg synes, det har været overordentlig saglige synspunkter, der er fremført, og jeg synes ikke, det hele er bragt op i nogen spids.

Til hr. Per Hækkerup har jeg et par enkelte bemærkninger. Jeg forstod på hr. Per Hækkerup, at han ikke synes om kompensationerne, i hvert fald ikke fuldt ud, og med hensyn til de enlige mødre forstår jeg det er et problem, der kan drøftes i udskrivningsudvalget, om de ud over den forhøjelse af børnetilskuddene, der finder sted til deres børn, skal have forhøjet det særlige børnetilskud, de har. Det kan vi jo drøfte i udskrivningsudvalget. Jeg kan sige, at det er ved at blive beregnet i øjeblikket i skattedepartementet, hvilke økonomiske konsekvenser en sådan forhøjelse vil få.

Med hensyn til sygedagpenge synes jeg, at socialministeren har stillet sig meget imødekommende ved at forhøje sygedagpengene i anledning af en momsforhøjelse. Jeg ved i hvert fald ikke af, at man gik denne vej i fjor. Jeg ved ikke af, at man, da man indførte 10 pct. moms, forhøjede sygedagpengene på nogen måde. Og man kan ikke sige: ja men vi fik jo i stedet for persontilskud dengang, for der er en række af de mennesker, der får sygedagpenge, som ikke er berettiget til persontilskud, fordi persontilskuddene afhænger af forrige års indkomst, og hvis de ikke har været syge forrige år, ja, så kan deres indkomst have været ganske normal forrige år. Derfor mener jeg faktisk, at regeringen er gået videre i social dækning til mennesker, der er syge, end man gjorde ved den ordning, man instituerede i fjor.

Med hensyn til øvrige indkomstgrupper må jeg sige, at de behandlinger, betragtninger og overvejelser, vi har deltaget i, fører os til, at vi ikke rigtig kan se, at der er grundlag for at gennemføre en forhøjelse af persontilskuddene ud over dem, der er foreslået i udskrivningslovforslaget.

Hr. Aksel Larsen nævnte i den forbindelse lærlingenes problemer, og derfor vil jeg gerne igen erindre om, at vi jo har

fremSAT forslag om en klækkelig forhøjelse af ungdommens uddannelsesfond og ønsket en anden fordeling af denne forhøjelse end den, der er den normale for uddannelsesfondens midler, nemlig således at den især kommer den gruppe af unge, der ikke er under akademisk uddannelse, til gode. Jeg kan heller ikke helt skjule, at det forhold, at lærlingenes løn jo bliver pristalsreguleret, og at de altså får forhøjelser i deres indkomster pr. 1. marts 1966, vel også må ind i betragtningen. Jeg vil gerne i den forbindelse henvise til det blad, som er omdelt her, HK-bladet, som viser, hvilke forhøjelser der er pr. 1. marts 1968 til de unge, idet lærlinge, der ved lærlingeforholdets påbegyndelse ikke er fyldt 18 år, får en månedlig forhøjelse på fra 33 kr. til 53 kr., og lærlinge, der ved lærlingeforholdets påbegyndelse er fyldt 18 år, får en månedlig forhøjelse i deres indkomst på fra 38 kr. til 68 kr. Det er dog alligevel beløbsforhøjelser, som gør, at de ikke kan siges at være i samme båd som folke- og invalidepensionisterne eller enkerne. Der vil jo blive noget tilovers af denne lønforhøjelse, også når de skal betale 2½ pct. mere i moms af deres køb af fornødenheder.

Jeg vil i den forbindelse sige, at når det økonomiske sekretariat siger, der ikke bliver plads til en stigning i det private forbrug, er det jo også kun en gennemsnitsbetragtning, for de mennesker, der f. eks. ikke betaler indkomstskat, og det gør lærlingene jo ikke i almindelighed, bliver jo kun ramt af den 2½ pct.s momsforhøjelse og har resten af deres lønforhøjelse til deres eget brug. Derfor synes jeg ikke, man kan sige: ja men når der ikke bliver nogen forbrugsudvidelsesmuligheder for det private forbrug, så skal de have dækning.

Jeg vil derfor henstille til tinget, at man nu gennemfører de foreslåede kompensationer med de ændringer, som socialministeren har foreslået vedrørende sygedagpengene.

Angående spørgsmålet om ledighed kan jeg meddele, at økonomiministeren vil fremsætte nogle flere betragtninger herom senere i debatten. Men når man i det økonomiske sekretariat venter en svag opgang i ledigheden her i foråret — særlig i første halvår i forhold til første halvår i fjor — er det jo ikke mærkeligt, og det er ikke udtryk for en politik, som er beskæftigelsesfjendtlig;

[Finansministeren.]

mèn vi er begyndt med en meget høj vinterarbejdsløshed i december og januar, også i februar, og før vi kommer væk fra den, når vi naturligvis ikke ned på den meget lave ledighed, vi havde i første halvår i fjor. Det, der var i vejen med ledigheden i fjor, var stigningen i andet halvår, men det var ikke ledighedsprocenterne i første halvår. Man må altså forvente, og det økonomiske sekretariat forventer, at ledigheden i første halvår, som følge af at vi allerede her i januar og februar og begyndelsen af marts ligger betydelig højere end i fjor, vil aftage gradvis, og at vi i andet halvår til gengæld ikke får den stigning i ledigheden, som vi oplevede i fjor. Derfor bliver årsgennemsnittet vel måske noget højere end årsgennemsnittet i fjor, men vi håber skam — det er da vort formål med denne politik — ikke at nå frem til sådanne højder i ledigheden, som vi nåede i fjor.

Hvad dernæst spørgsmålet om forbrugsbegrænsning angår, så forekommer det mig, at forbrugsbegrænsningen — som også hr. Aksel Larsen var inde på — måtte være blevet akkurat den samme, hvad enten den gamle regerings forslag var blevet gennemført eller disse forslag gennemføres. Man kan ikke sige: vi havde ikke fået denne forbrugsbegrænsning, hvis man havde gennemført indfrysning af en dyrtidsportion i stedet for. Man kan diskutere, hvad der var omkostningsmæssigt det bedste, men forbrugsbegrænsningen for lønmodtagerne var blevet den samme, enten de ikke havde fået udbetalt en dyrtidsportion, eller de får udbetalt en dyrtidsportion, som så opkræves i moms for størstedelens vedkommende. Derfor kan jeg altså ikke se, at denne regering begrænser forbruget mere ved denne foranstaltning, end tanken var med den tidligere regerings politik.

Når hr. Per Hækkerup var inde på problemerne vedrørende ledighed og betalingsbalance, vil jeg dog sige, at momsforslaget må ses i sammenhæng med de øvrige foranstaltninger, der i disse dage bliver fremlagt her i tinget, forslag om opsparingsordninger, om afskrivningslempelser, om det ene og det andet, som har til formål at bidrage til en bedring af investeringerne, en styrkelse af eksportindustrien og en bedring af betalingsbalancen.

Jeg skal endelig gøre nogle bemærkninger om, hvorvidt disse skatteforhøjelser kunne være undgået, hvis vi ikke havde fået valg og den gamle regering havde fået sin plan igennem. Det er jo ikke således, at de udgiftsstigninger, denne regering står over for, ville være undgået under den gamle regering. Jeg går ud fra, at den gamle regering ligesom vi til støtte til de vanskeligt stillede kommuner ville have bevilget beløb på omkring 50 mill. kr., som ikke var med i budgetforslaget. Jeg går ud fra, at den gamle regering sikkert ikke ville have opnået en billigere devaluering dækning over for landbruget, fiskeriet og andre, end denne regering har opnået med 177 mill. kr. Jeg går ud fra, at prisstigningerne, forårsaget af devalueringen, på 150 mill. kr. på statsbudgettet ville have belastet den forrige regerings budget på samme måde, som den belaster vort budget.

Så kan den gamle regering sige, at den havde ikke haft den dyrtidsportion på 300 mill. kr. efter januarpristallet. Men den havde dog haft noget af den, for de sociale pensionister skulle jo have haft deres dyrtidsportion, og det vil sige, at her havde man også stået over for en udgiftsstigning i den gamle regering på 70 mill. kr. Alt i alt fører dette med sig, at den gamle regering havde stået over for udgiftsstigninger på 400-500 mill. kr., som jo også skulle være dækket, da der ikke var dækning herfor i det gamle budget. Til en stigning på 450 mill. kr. var der ikke dækning. På hr. Grünbaums budget var der, så vidt jeg erindrer, et meget beskedent kasseoverskud, vel på knap 100 mill. kr., og den gamle regering måtte derfor også have foreslået en skatteforhøjelse for nogle dele af befolkningen. Tager man denne skatteforhøjelse og indfrysningen af en dyrtidsportion og lægger virkningerne sammen, så bliver det, vi foreslår, ikke strammere og ikke strengere, og jeg tror altså ikke, at den skatteforhøjelse, den daværende regering foreslog, kunne have dækket disse udgiftsstigninger på 447 mill. kr. Så vidt jeg husker, talte den daværende finansminister om, at det skatteforslag, han fremsatte, ville indbringe 250-300 mill. kr.

Ja, så er der endelig det spørgsmål, om moms en på 10 pct. er det samme som moms på 2½ pct., altså om en 2½ pct.s forhøjelse

[Finansministeren.]

er lig med 100 pct.s forhøjelse af momsen. Det er jo en diskussion, jeg før har ført med hr. Aksel Larsen. Når hr. Aksel Larsen stiller disse tal op, siger han: hvad giver disse momshistorier, når man har trukket kompensationer fra og de skattelettelser, som den gamle regering gennemførte? Men det er dog en mærkelig måde at stille tingene op på: at sammenligne, hvad man har tilbage, når man har brugt pengene. Man må spørge: hvad giver det som indkomst i statskassen? Jeg er da enig i, at man skal trække den gamle engrosoms fra; men trækker man den gamle engrosoms fra momsen på 10 pct., så får man 2.250 mill. kr., og disse 2,5 pct. giver på samme årsbasis 1.250 mill. kr. At man kan få 1.250 mill. kr. til at blive det samme som 2.250 mill. kr. — ja, det forstår jeg godt at nogle kan og især hr. Aksel Larsen, som vi jo altid har beundret for evner i den henseende.

Økonomiministeren (Nyboe Andersen):

Jeg har forstået på hr. Haunstrup Clemmensen, at han gerne så, at den økonomiske årsoversigt blev fremskyndet ikke bare i år, men at den i almindelighed kunne komme lidt tidligere. Jeg vil gerne sige, at i år er fremkomsten af den økonomiske årsoversigt blevet fremskyndet så meget, som det har været muligt. Jeg talte med departementschefen for det økonomiske sekretariat om dette en af de allerførste dage efter den nye regerings dannelse, og resultatet er da også blevet, at redaktionen af årsoversigten i år sluttede den 12., altså i går, medens den de to foregående år er sluttet henholdsvis den 24. og den 30. marts; og at årsoversigten vil kunne blive uddelt til medlemmerne af det høje ting på fredag før mødets slutning.

Der er i og for sig et ønske også i det økonomiske sekretariat om at komme endnu tidligere med årsoversigten, men vanskeligheden ved noget sådant vil jo være den, at man gerne vil have tallene for hele kalenderåret med i oversigten, og der er grænser for, hvor tidligt i det nye år man kan have disse tal. Man vil også gerne have en oversigt over det ventede lovgivningsarbejde, og dér kender vi jo fristen, 15. marts, for fremsættelse af forslag, der skal vedtages i samme samling. Det vil sige, at ret meget tidligere end

i begyndelsen af marts vil det nok — hvis årsoversigten skal have det indhold og den dækning, som den har nu — være vanskeligt at komme med den.

I anledning af de kommentarer, der er gjort til årsoversigtens forudsigelser og redegørelse for udviklingen, vil jeg gerne sige et par enkelte ting. Det er jo sådan, at man nok må regne med, at den gennemsnitlige ledighed for 1968 bliver en smule større, end den var i 1967; men dette er et resultat af, at ledigheden i den første del af 1968 har været væsentligt større end i samme del af 1967. Vi har i de første 9 uger af i år gennemsnitlig haft 63.000 ledige mod 29.000 i samme 9 uger i fjor, altså mere end en fordobling, og dette er jo et resultat af den udvikling, der var i gang i sidste halvdel af 1967. Det er vel klart, at man kan ikke pludselig nedbringe denne relativt store ledighed til noget i retning af et nulpunkt uden at foretage så drastiske foranstaltninger, at vi i løbet af få måneder ville få en væsentlig overefterspørgsel, et væsentligt efterspørgselspres på arbejdsmarkedet, dette så meget mere, som vi jo er i den situation, at der pr. 1. juni træder en arbejdstidsforkortelse i kraft, som i nogen grad vil reducere udbuddet på arbejdsmarkedet fremover. Men jeg vil stærkt understrege, at ét er, at vi for 1968 venter et lidt højere gennemsnit for ledigheden, noget andet er, at vi samtidig venter, både at den økonomiske aktivitet i det hele taget vil være noget stigende, og at der vil være en vis stigning i antallet af beskæftigede i løbet af året 1968, altså fra nu af og frem mod slutningen af året 1968. Det vil altså sige, at der ventes en bevægelse i gang, der vil nedbringe arbejdsløsheden, og dette er endda ud fra et meget forsigtigt skøn over de positive beskæftigelsesfremmende virkninger af den kreditpolitik, der vil blive ført fremover.

Vores situation er jo, som jeg ser den, vanskelig derved, at vel har vi ikke i øjeblikket nogen overefterspørgsel, noget efterspørgselspres på arbejdsmarkedet; men vi må alligevel erkende, at den danske befolknings samlede efterspørgsel er for stor i den forstand, at vort betalingsbalanceunderskud er meget betydeligt. Vi kan naturligvis håbe på, at det går så relativt godt, som hr. Per Hækkerup nævnte: at man nok ville få en forbedring på 500 mill. kr. i underskuddet

[Økonomiministeren.]

på betalingsbalancen for 1968 sammenlignet med 1967; det tal må desværre stå for hr. Per Hækkerups egen regning, for man har ikke i det økonomiske sekretariat turdet skønne på noget præcist tal, men venter dog nogen bedring i betalingsbalancetilstanden. Men vi må jo også erindre, at året i fjor gav et rekordagtigt stort underskud, 2.040 mill. kr., et underskud, der var så stort, at man ikke kunne låne sig frem til dækning af det, men måtte bruge en 300 mill. kr. eller mere af vores valutabeholdning til at dække det sidste. Og nu er det jo desværre sådan, at vi styrer ind i en situation internationalt, hvor lånemulighederne er begrænsede — som vi har talt om i den senere tid — og hvor der samtidig stadig er nogen uro på internationale penge- og valutamarkeder og utilstrækkelige fremskridt i forbedringen af de internationale penge- og likviditetsforhold, og i denne situation er det uundgåeligt, at hensynet til valutabalancen kommer til at spille en stigende rolle.

Danmark var jo i — skal vi sige første halvdel af 1960'erne — i den lykkelige situation, at vi kunne køre med overordentlig høj beskæftigelse uden at få større underskud på betalingsbalancen, end at vi kunne dække disse underskud med lån og endda låne så meget, at vi kunne bygge valuta-reserver op. I det sidste par år har vi ikke været i den lykkelige situation. Underskudet har været meget stort og stigende og nåede altså i fjor alle tiders største tal; lånemulighederne er strammet til, og vi er begyndt at bruge af valuta-reserven. Det har vi den selvfølgelig til, det er rigtigt, men der er snævre grænser for det tempo, hvori det vil være forsvarligt at bruge af denne reserve i en verden, der er kendetegnet på den måde, som jeg nævnte før.

Jeg for min del drager den konklusion af de perspektiver, også internationalt, vi synes at stå over for, at det vil være vigtigere end nogen sinde i de kommende år for opretholdelsen af fuld beskæftigelse, at vi stræber efter, at omkostningsniveauet i erhvervslivet ikke stiger stærkere end højst nødvendigt. Vi skulle meget nødig styre tilbage i tilstandene fra før 1960, hvor vi faktisk måtte erkende, at de internationale forhold, de begrænsede lånemuligheder, satte grænser for, hvor høj beskæftigelse og øko-

nomisk vækst vi kunne få her i landet. Det er den situation, vi nødig skulle tilbage i; der er visse internationale risici i øjeblikket, der kunne trække i den retning; det må være vores opgave at forhindre, at disse risici slår igennem.

Per Hækkerup: Jeg vil gerne til finansministerens bemærkninger knytte en enkelt kommentar.

Det er rigtigt, at den dyrtidsportion, som vi foreslog infrosset, og den ekstraskat, vi foreslog, ville have en vis forbrugsbegrænsende virkning i den forstand, at tilbageholdelsen af dyrtidsportionen jo ville betyde, at indtægterne ikke steg. Det er også rigtigt, at ekstraskatten ville have en sådan størrelsesorden, at den kunne påregnes at dække de udgiftsstigninger, vi måtte regne med ville komme under alle omstændigheder som følge af devalueringen. Det, der imidlertid er den afgørende forskel imellem den politik, vi foreslog, og den politik, som den nuværende regering har foreslået og jo formentlig gennemfører, ligger i det omkostningsbestemte. Vores politik ville have medført, at de omkostningsstigninger i Danmark, som vi nu må regne med vil indtræde, var blevet væsentligt mindre, og det ville have haft en virkning på vores eksport, dermed på vores produktion og på vores beskæftigelse, som ville have givet de heldbringende resultater, vi alle sammen ønsker skal indtræde. Nu får man ikke omkostningsvirkningen; man får, i stedet for at fastholde eller begrænse omkostningsstigningerne, en metode, der betyder, at de reelle omkostningsstigninger vokser yderligere ud over det, de ville vokse, hvis man intet foretog sig. Den metode, man har valgt, betyder altså en yderligere belastning af omkostningsniveauet, hvor vores metode betød en reduktion af omkostningsstigningerne, og det er naturligvis den aldeles afgørende forskel imellem de to forslag, hvorfor da også vores forslag måtte siges at være udpræget erhvervsvenligt, mens man vist skal søge en særlig definition af ordet „erhvervsvenlig“ for at finde ud af, at den nuværende regerings forslag kan betegnes således.

Til økonomiministeren vil jeg gerne sige, at jeg er enig med økonomiministeren i, at når der måske — sådan forstod jeg ham —

[Per Hækkerup.]

kan forventes et lidt større antal beskæftigede i slutningen af 1968, men dog altså næppe en stigning i antallet, der kommer til at overstige, måske ikke engang svare til det forøgede udbud af arbejdskraft som følge af tilvæksten i befolkningen, så skyldes den nedgang i arbejdsløsheden, som man altså forudsætter vil ske i sidste halvdel af året, i overvejende grad arbejdstidsforkortelsen. Jeg har da også med interesse bemærket, at man gør dette synspunkt gældende i de foreløbige kommentarer fra sekretariatet, som vi har fået stillet til rådighed. En arbejdstidsforkortelse fra 44 til 42½ time betyder, at der bliver en vis stigning i antallet af arbejdspladser, som skal besættes med folk, der er ledige. Det er altså en nedgang i arbejdsløsheden, som ville være indtrådt under alle omstændigheder, som ikke har noget som helst med regeringens politik at gøre, og jeg tror, at det, der kan blive tilbage, er, at hvis man ikke havde haft denne foranstaltning, ville vi have fået en endnu stærkere stigning i arbejdsløsheden, og det ville i et vist omfang være resultatet af regeringens politik.

Jeg vil gerne sige, at de 500 mill. kr. er ikke min opfindelse. Af det materiale, vi har fået fra det økonomiske sekretariat, fremgår det, at den samlede fremgang i valutaindtjeningen fra eksport af varer og tjenester herefter kan anslås til godt 2 milliarder kr., og man siger videre, at med de prisstigninger, som devalueringen fører med sig for importen, kan man regne med en stigning i importværdien på ca. halvanden milliard. Bortset herfra er der dog grund til at vente en svag nedgang i importpriserne, idet der i den senere tid er konstateret prisfald for brændsel og for en række råvarer. De eneste talstørrelser, der altså nævnes i det økonomiske sekretariats redegørelse, synes at tyde på, at det skulle blive en forbedring af valutastillingen af den størrelsesorden, jeg nævnte. Men hvis økonomiministeren hørte efter, hvad jeg sagde, så ved han, at jeg understregede, at de skøn, man her har opstillet, i allerhøjeste grad er behæftet med usikkerhed, og andre forhold kan jo meget vel komme til at forrykke billedet noget.

Jeg skal derefter kun gøre et par enkelte bemærkninger til hr. Henry Christensen.

Hr. Henry Christensen var jo inde på en gevaldig forenkling af problemerne. Han gjorde nogle bemærkninger om det, vi havde foreslået, og om den politik, vi havde givet udtryk for, som jeg tror jeg har lov til at betegne som bemærkelsesværdigt forenklet.

Hvis jeg skal foretage en tilsvarende forenkling, vil jeg sige, at det, der kommer til at stå fast, når debatten om dette på fredag er overstået, det er tre kendsgerninger: den første, at i december måned stemte de nuværende regeringspartier mod det, man i dag må erkende var den sagligt rigtige politik; den anden: at da de havde dannet regering, svigtede de i forsøget på alligevel at gennemføre den politik, fordi de lagde ansvaret over på organisationerne; regeringen tog ikke sit ansvar, regeringen formulerede ikke en politik, som den forelagde organisationerne, men regeringen valgte at gøre sig selv og folketinget til et ekspeditionskontor for det, erhvervsorganisationer og arbejdsmarkedets hovedorganisationer eventuelt måtte kunne blive enige om at foreslå. Det er ikke en måde at føre politik på.

Og den tredje kendsgerning, der står fast, er, at fordi man forkastede den rigtige politik i december, og fordi man ikke ville forsøge den rigtige politik i januar-februar måned, så får vi nu i marts måned vedtaget disse meget klækkelige skatteforhøjelser. Jeg synes, det er ganske godt, at befolkningen får klart og tydeligt at vide, at disse skatteforhøjelser og denne forkerter eller denne næstbedste politik, ene og alene kommer, fordi de tre nuværende regeringspartier valgte, at dette skulle blive udvejen, fordi de forkastede den bedste politik, og fordi de ikke havde modet eller styrken til at forsøge den, da de selv dannede regering.

Henry Christensen: Jeg skal ikke forlænge debatten med hr. Per Hækkerup meget. Det oplæg, som regeringen kom med over for organisationerne, har jo været diskuteret adskillige gange. Jeg skal bare her understrege, at jeg og mit parti naturligvis har en ganske anden vurdering af det oplæg, som regeringen kom med over for organisationerne, end den, der fremgik af hr. Per Hækkerups fremstilling.

Jeg har ikke på noget tidspunkt lagt skjul på, at det var vor opfattelse, at det

[Henry Christensen.]

var at foretrække, om vi var i stand til at løse en del af de økonomiske problemer ved en mere afbalanceret indkomstpolitik. Det har jeg gentagne gange sagt; det vedstår jeg. Vores bedømmelse er, at det var der i den givne situation ingen mulighed for. Og nu står vi ved stillingen efter 1. marts; nu er dyrtidsportionerne en kendsgerning.

Hr. Per Hækkerup fremsatte så den kommentar til den analyse, jeg havde foretaget af socialdemokratiets begrundelse, sådan som den giver sig udtryk i betænkningen, at det var en stærkt forenklet fremstilling, og det var også hr. Per Hækkerups eneste kommentar til, hvad jeg ganske konkret sagde om, hvad vurderingerne ville blive over for statsfinanserne, efterspørgselspresset m. v., og det noterer jeg med tilfredshed.

Finansministeren (Poul Møller): Hr. Per Hækkerup er inde på spørgsmålet om erhvervsvenligheden i henholdsvis den politik, der nu lægges frem fra regeringens side, og som skal vedtages her i tinget, og så den forrige regerings politik. Ja men det kan jo ikke ses kun på afgiftssiden. Som jeg sagde før, må man også se på afskrivningsreglerne, man må også se på opsparingsbestemmelserne, man må også se på, at der ved denne politik skaffes en rigeligere kapitaltilførsel til erhvervene, og forudsætningen for, at man kan få denne rigeligere kapitaltilførsel til erhvervene, er jo, at man fører en strammere finanspolitik; det er jo, at vi nu igen får et kasseoverskud, som vi ikke har haft i det finansår, vi går ud af. Det kan man så beklage, men det er jo forudsætningen, og enhver, der beskæftiger sig med disse ting, ved, at ellers ville vi ikke få den udvidelse af kreditmulighederne herhjemme, som jeg tror er noget af det, erhvervene trænger til, for at de kan forcere deres kræfter, aktivisere sig selv og prøve på at skaffe Danmark ekstra indtægter. Derfor må vi have disse, som hr.

Per Hækkerup kalder „meget klækkelige skatteforhøjelser“.

Det er jo næsten ikke til at bære, når socialdemokratiets ordfører taler om „meget klækkelige skatteforhøjelser“. Denne her er jo ikke så stor som den, hr. Per Hækkerup fik gennemført i fjor sammen med den daværende regering, da man indførte momsen, og når vi tænker på de næsten årlige buketter, vi fik under den tidligere regering, så er det jo næsten ikke til at bære, at man nu taler om dette her som noget voldsomt og klækkeligt.

Men den direkte skat! Hvis hr. Per Hækkerup lægger den til, ja, så kan jeg sige, at den direkte skat, vi tænker på at gennemføre, det er jo den, hr. Grünbaum har foreslået i sin skala, og ingen anden.

Med hensyn til beskæftigelsen tror jeg det er klogest, at man nu siger: vent og se, om ikke den politik, vi her fører, skulle give resultater, som endog kommer til at overraske hr. Per Hækkerup — og glæde ham.

Aksel Larsen: Jeg gad vidst, om vi nogen sinde i denne regerings tid når så langt, at regeringen ikke påstår, at det formentlig onde, den gør, det gør den ikke selv, det er dens forgænger. Nu har vi minsandten fået at vide, at den udskrivningslov, der skal vedtages her i tinget, det er slet ikke den nuværende finansministers, det er skam hans forgængers, og det må man ikke give sig til at kritisere ham for. Jeg beklager meget, men finansministeren bliver nødt til at tage ansvaret også for udskrivningsloven; hvis han har overtaget den fra sin forgænger og ikke er tilfreds med den, så kunne han jo have foreslået den ændret.

Må jeg i øvrigt — det er egentlig det, jeg er kommet for — have lov at sige til finansministeren, at jeg skal ikke anvende den tone, der har været anvendt ved tidligere diskussioner her i det høje ting og tale om nødvendigheden af anvendelse af kuglerammer, og hvad dertil hører; men jeg

[Aksel Larsen.]

kunne altså ønske, at finansministeren var i stand til at regne lidt bedre, end han i hvert fald gjorde her fra denne talerstol. Han bestred min fremstilling af det regnestykke, som man kan se i finansministeriets svar på spørgsmål 3 i bilag til betænkningen, og han fremstiller det nu, som om den tidligere regering havde skaffet staten et nettomerprovenu på 2.250 mill. kr. om året, mens denne forhøjelse dog kun giver 1.250 mill. kr., og nu fulgte han det op, da han svarede hr. Per Hækkerup, idet han sagde, at denne klækkelige skatteforhøjelse er dog ikke så klækkelig, som da den forrige regering indførte momsens i fjor.

Jeg beklager meget, men så er jeg nødt til at sige det igen uden at ville operere med tal: det, vi har diskuteret, er statens nettoprovenu af disse skatte- eller afgiftsforanstaltninger. Statens nettoprovenu på årsbasis af meromsen på 10 pct. — idet man naturligvis her må regne med, at engrosomsen bortfalder, og at der ydes sociale compensationer; det kostede ca. 1 milliard kr. — var godt og vel 1 milliard kr. Dette nettoprovenu af meromsen forøges til det dobbelte, nemlig med yderligere ca. 1 milliard kr. ved denne forhøjelse af momsprocenten fra 10 til 12,5. Det er det, der er sagen. Hvad det klækkelige angår, er dette her altså i hvert fald lige så klækkeligt; men det ser mere beskedent ud, fordi man kan sige: herregud, det er jo kun 2,5 pct., det andet var dog 10 pct.

Jeg har indtrykket af, at der er noget i vejen med ministerens evne eller vilje til at regne, når han kan bestride den beregning, jeg her har opereret med, og også når han nu kommer og fortæller, at selv om vi ikke havde haft valg og fået en ny regering, ville byrderne på befolkningen og byrderne på lønmodtagerne være blevet de samme. Det er jo simpelt hen ikke rigtigt. Det havde ikke været nødvendigt at skaffe statskassen sådanne ekstraindtægter, hvis man ikke havde fået flertal for at forkaste regeringens lovforslag den 15. december; så kunne det have været klaret ved hjælp af indtægterne fra den engangsskat, der var foreslået, idet det var meget beskedne merudgifter for statskassen, der skulle dækkes, og idet stigningen i omkostningsniveauet ville blive effektivt bremset ved indefrys-

ningen af en dyrtidsportion. Det ville ikke have medført en sådan begrænsning af befolkningens købekraft, som en forhøjelse af meromsprocenten medfører, og det ville altså ikke have fået disse følger for beskæftigelsen; det forslag, der blev nedstemt i december, ville, hvis det var blevet vedtaget, have fået gunstige følger for beskæftigelsen derved; at det ville have bremset pris- og omkostningsstigninger og altså gjort det lettere at udvide eksporten.

Det er dette, der er sagen, og regeringen kan ikke løbe fra ansvaret for, hvad der er sket, og hvad den her foretager sig. Det bliver ikke bedre, når finansministeren nu siger, at så skal vi se på, hvad man vil lave med afskrivningsreglerne, så skal vi tænke på, at man vil genindføre præmieringen af påstået privat opsparing, og man vil gennemføre lignende ting. Det er aldeles ikke noget, som er gavnligt for erhvervslivet eller beskæftigelsen, selv om det naturligvis nok er noget, som kan være gavnligt for visse skatteyderes pengepung; men det bliver andre, der kommer til at betale.

(Kort bemærkning).

Per Hækkerup: Jeg synes nu, finansministeren skal være lidt forsigtig med at prøve på at stille det sådan op, at den skatteforhøjelse, man nu foreslår, jo ikke er sådan særlig betydningsfuld. Må jeg erindre finansministeren om, at da vi gennemførte momsens sidste år, ledsagedes den af lettelser i den direkte beskatning og af visse sociale compensationer, således at det nettoprovenu, der kom ind i resten af finansåret 1967-68, blev forholdsvis beskedent. Der blev altså ikke tale om nogen særlig forhøjelse af skattebyrden, den var nærmest minimal, mens det første, den nuværende regering gør — skønt man dengang fortalte os, at momsens måtte kun indføres, hvis den fuldt og helt blev brugt til nedsættelse af den direkte beskatning, blev brugt til skattereformen — er, at den uden videre forhøjer momsens med de 2,5 pct.

Må jeg så gøre den bemærkning til finansministeren, at forskellen mellem den politik, vi foreslog, og den politik, finansministeren nu står som hovedansvarlig for, er den, at først lader man dyrtidsportionerne udbetale, lader folk få pengene, og derefter tager

[Per Hækkerup.]

man praktisk taget hele den ene dyrtidsportion ind i skat. Det har jeg altid forstået at finansministeren mente var den dårligste form for økonomisk politik, man kunne gennemføre; men det er altså den, man har grebet til. Vi er havnet i den økonomiske politik, som vi alle sammen godt vidste var utilfredsstillende, som vi forsøgte på at komme ud af lige inden årsskiftet, men som de nuværende regeringspartier har forhindret os i at komme ud af og nu fortsætter med i den gamle skure: stigende indkomster, stigende skatter, stigende omkostninger, svækket konkurrenceevne.

Finansministeren (Poul Møller): Det var jo en skrækkelig bunke ulykker, hr. Per Hækkerup vältede ned over landets fremtid. Nu er dette her jo ikke en fremgangsmåde, som ikke har været forsøgt før. Jeg indrømmer, at den har jeg da kritiseret, og jeg synes da heller ikke om den. Ja, det er da helt givet, at jeg ville da helst have været fri for dette her; men hvordan skal vi ellers komme betalingsbalanceunderskuddet til livs? Hr. Per Hækkerup ville jo heller ikke foretage et tvangsindgreb over for lønmodtagerne. (*Per Hækkerup: Der lå et tilbud!*). Ja men ikke fra begge parter, kun fra den ene side af overenskomstmarkedet. Det, vi skulle lære af dette her, det er, at vi skal indrette overenskomster og løn- og arbejdsvilkår således i fremtiden, at man undgår først at fortælle folk, at de skal have dyrtidsportioner og dyrtidsforhøjelser, og så tvinger man staten til at tage pengene fra dem igen, som vi har oplevet det så tit. Det var det, vi skulle lære, og det var den lære, vi skulle bringe videre, hver på sit sted, hr. Per Hækkerup.

(Kort bemærkning).

Per Hækkerup: Jeg takker også finansministeren for den sidste oplysning. Nu forstår vi altså, at den omstændighed, at lønmodtagerorganisationerne var villige til at give afkald på en dyrtidsportion, ikke var tilstrækkeligt for de nuværende regeringspartier, at det, der manglede, var den anden side af arbejdsmarkedet og dens tilslutning. Nu var det jo ikke arbejdsgiverne, der skulle afgive noget; de skulle afgive i form af

ekstraskatten; men det var lønmodtagerne, der skulle afgive i form af en dyrtidsportion, der skulle indefrys. Det var ikke arbejdsgiverne, der skulle have indefrosset en af deres dyrtidsportioner. Men nu får vi altså at vide, at det var, fordi arbejdsgiverne ikke kunne gå ind for det; det var altså hensynet til arbejdsgiverne, der dikterede de tre politiske partiers stilling.

Hermed sluttede forhandlingen.

Der foretoges først afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af lov om almindelig omsætningsafgift.

§ 1

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslaget om indsættelse af en ny paragraf efter § 1
vedtoges med 87 stemmer mod 66.

§§ 2-5

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om beregning af almindelig omsætningsafgift af parfumer, toiletmidler m. v.

Lovforslagets §§ 1-3 og dets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af lov om tobaksafgifter.

Lovforslagets §§ 1-3 og dets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af lov om afgift af spiritus, vin og øl.

Lovforslagets §§ 1 og 2 og dets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Sluttelig foretoges afstemning vedrørende forslag til lov om midlertidigt tillæg til folke-, invalide- og enkepensionister samt om midlertidig forhøjelse af grænsen for hjælp til underhold.

Lovforslagets §§ 1-5 og dets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til finanslov for finansåret 1. april 1968-31. marts 1969.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 1) findes i tidenden sp. 48, finansudvalgets betænkning i tillæg D. sp. 5).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Damsgaard: Både sidste år og i år har finansudvalget været i den situation, at man på grund af folketingsvalg har haft endog særdeles kort tid til gennemførelse af udvalgets arbejde. Arbejdet har måttet forceres stærkt, det vil jeg gerne indrømme, men jeg mener, det er gennemført forsvarligt. I grundlovens § 46 sættes det jo som en betingelse, at der foreligger en vedtaget finanslov, inden staten kan afholde udgifter til den normale statsforvaltning og oppebære de nødvendige indtægter hertil. Det har været hele finansudvalgets opfattelse, at vi skulle nå igennem arbejdet på en

ordentlig måde og til rette tid, og det lykkedes også, men kun ved at der er afholdt mange og meget lange møder.

Jeg kan sige, at udvalget som sædvanlig har gennemgået de enkelte paragraffer, og det blev gjort grundigt. Herunder har vi stillet 86 spørgsmål til en række forskellige ministre, og på alle disse har vi fået skriftlige svar, som er optrykt i det bilag, som foreligger til udvalgets betænkning. Herudover har udvalget haft samråd med 13 ministre, hvorunder man har drøftet en meget lang række problemer. Folketinget har imidlertid gennem mange år fulgt den regel, at det ikke ved finanslovsforslagets anden behandling drøfter enkeltheder, men udsætter den egentlige drøftelse herom til tredje behandling, hvor jo også ændringsforslagene foreligger.

Da socialistisk folkeparti som sædvanlig ønsker afstemning om en række paragraffer, skal jeg på alle de øvrige partiers vegne i finansudvalget opfordre til, at man her ved anden behandling stemmer for finanslovsforslaget og dets overgang til tredje behandling.

Ømann: Socialistisk folkeparti agter, således som vi har gjort rede for det i betænkningen, at stemme imod samtlige de på dette finanslovsforslag opførte bevillinger til militæret. Jeg skal følge sædvanen og afstå fra en debat om dette emne ved denne lejlighed, vi får jo en forespørgselsdebat om militæret om kort tid, og ved tredje behandling af finanslovsforslaget skal vi tage stilling til de spareforslag på godt 100 mill. kr., som regeringen fremkommer med på dette område, samtidig med at regeringen jo escalerer sine planer om køb af jagere til det firdobbelte af det, besparelserne udgør.

Sigsgaard: Jeg skal meddele, at venstre-socialisterne i overensstemmelse med vor stilling til monarkiet vil stemme imod §§ 5 og 6, bevillingerne til kongen og det kongelige hus. Her har regeringen åbenbart ikke tænkt på at spare.

De 5 statsrevisorer skal tilsammen have 160.000 kr. i løn, altså godt 30.000 til hver og vel noget mere til formanden. Forhenværende statsrevisorer og enker efter statsrevisorer skal have i alt 60.000 kr. i pension.